

NAGYVISNYÓ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

1. Bevezetés	1
2. Nagyvisnyó bemutatása	5
3. Örökségünk	29
4. Eltérő karakterű településrészek Nagyvisnyón	37
Belterület	
Történelmi	
Családi házas	
Kertvárosi	
Külterület, külterületi karakterű településrész	
5. Építészeti útmutató	47
Építészeti minőség	
Telek kiválasztása	
Telepítés	
Terepalakítás	
Tömegképzés	
Magasság	
Tetőhajlásszög, Tetőforma	
Színhasználat	
Kerítések	57
Tornácok, teraszok	60
Ajtók, ablakok	62
Homlokzatképzés, anyaghasználat	64
Gazdasági épületek, melléképületek	67
Részletek	69
Kertek, kerti építmények	71
Nagyvisnyói példák	75
Utcák	77
Terek, közterületek	80
Fények, világítás	82
Ajánlások külterületi általános és védett területekre	83
6. Jó példák máshonnan	84
7. Hirdetések, reklámtáblák, feliratok	89
Egyéb műszaki berendezések	90
8. Mellékletek	91

TARTALOMJEGYZÉK

Tisztelt nagyvisnyóiak!

Tisztelt Érdeklődők és építkezők!

„Az építészet a költészet körébe tartozik, célja, hogy segítsen az embernek lakni. Az építészet azonban összetett művészet. Nem elég, ha célszerű épületeket, városokat emelünk. Építészet akkor születik, mikor „egy teljes környezet láthatóvá válik”, hogy Susanne Langer meghatározását idézzük. Általánosságban ez a genius loci konkretizálását jelenti. Ezt az épületek valósítják meg, melyek összegyűjtik a hely jellegeit és közel hozzák őket az emberhez. Az építészet legfontosabb tette tehát a hely üzenetének megértése. Ily módon óvjuk a Földet, és magunk is egy átfogó teljesség részévé válunk.”

Christian Norberg-Schulz: Genius Loc

polgármesteri köszöntő helye

Csógér Bálint
polgármester

BEVEZETÉS

„A Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeinek ápolása és megóvása fontos feladatunk. Az építészet ezért közérdek, azaz minden ember közös ügye, valamint minőség, kötelesség és felelősség is egyben.” /Nemzeti Építészpolitika/

Hegyekkel ölelt helyen, a Bükk Nemzeti Park észak-nyugati határán fekszik Nagyvisnyó. A falu felé közeledve fokozatosan tárul felénk a település megannyi arca, ezek közül a legszembeütőbb a települési sziluett, ami egységben kifejezi és már távolról vizuálisan érzékelhetővé teszi a településképet. Minden település sajátos arculattal bír és ennek az egyediségnek a forrása az épített és táji környezet utánozhatatlan, egymásra ható kapcsolatából ered.

Az emberiség évezredek óta tudatosan formálja az életterét, hogy az aktuális kor kihívásaihoz igazodó, az egyén és a közösségi lét feltételeit megteremtő épített környezetet tudjon létrehozni. Az épített környezet elemei között a legjelentősebb környezetformáló tényezők az épületek, mivel általuk fejeződik ki a társadalom és táji környezet kapcsolata. A tájhasználatban, teleszerkezetben és az épített környezet valamennyi alkotó elemében fellelhető sajátos jegyek nemegyszer évszázadokon át tartó szerves fejlődés eredményeként jöttek létre. Ezek a máshol ugyanilyen formában fel nem lelhető jelek tanúskodhatnak a település keletkezéséről, a betelepítésekről, az árvizek és tűzvészek pusztításáról, a gazdálkodás formáiról, a közigazgatásról, a vallásról és még megannyi mindenről, melyek révén őrzik a múlt emlékeit.

A község múltja elválaszthatatlan a közösséget alkotó emberek múltjától. Az egyén az oda születéssel, a betelepüléssel, vagy ha egy hosszabb időtávot feltételezve akár csak periodikus jelleggel is, de jelen van a településen, akkor a helyi közösség részévé válik. A közösségvállalás ősidők óta a túlélés záloga. E helyi csoportok szabályrendszere sokszor íratlan normákból, a közös történelmi múlt ismeretéből fakadnak és a helyi hagyományokban öröklődnek tovább. A helyi ön-, és hagyománytudatra épülő közösségi egység megteremtése előfeltétele a harmonikus településkép megteremtésének.

Az épületek hosszú időn át megtartották a nemegyszer közösségformáló szereppel bíró, helyi identitástudatot hordozó sajátos elemeiket, de az utóbbi évtizedek építkezési gyakorlata jelentősen átformálta a korábbi hagyományos település képét.

Ezek a változások nem minden esetben párosultak a hagyományos települési szövetbe illeszkedő építészeti beavatkozásokkal, így számos megörökölt értéke a településnek, mint településkép vagy egyedi épülettípus a bontások, átalakítások során elpusztult. Az újonnan épített házak vagy a felújítások során alkalmazott anyagok, színek nemegyszer megzavarták a település és a táj képét. Ennek a folyamatnak a kiváltó tényezői a Nemzet XX. századi történelméből fakadnak és napjaink építészeti (építkezési) "kultúráját" is jelentősen meghatározzák.

A mindenkori építészet tükröt állít a jelen társadalmának, mivel testet öltött formában képes megjeleníteni az adott korszakra jellemző társadalmi, gazdasági, környezeti fejlettségi (igény)szinteket. Az emberek régóta törekednek szép épületeket létrehozni, azonban egy épület szépségét megfogalmazni nem egyszerű feladat. Több neves építész és filozófus is egyetért abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív és nem részrehajló. Ahogy Kant mondta: Szép az, ami érdek nélkül tetszik.

Szerencsés helyzetben vagyunk, hisz az építés folyamatában érintett összes résztvevő, legyen az az építtető, tervező, kivitelező, jogalkotó, hatóság stb. mind a szép és harmonikus épített környezet kialakításában érdekeltek, de ezt sokszor a fel nem ismert okok lehetetlenítik el.

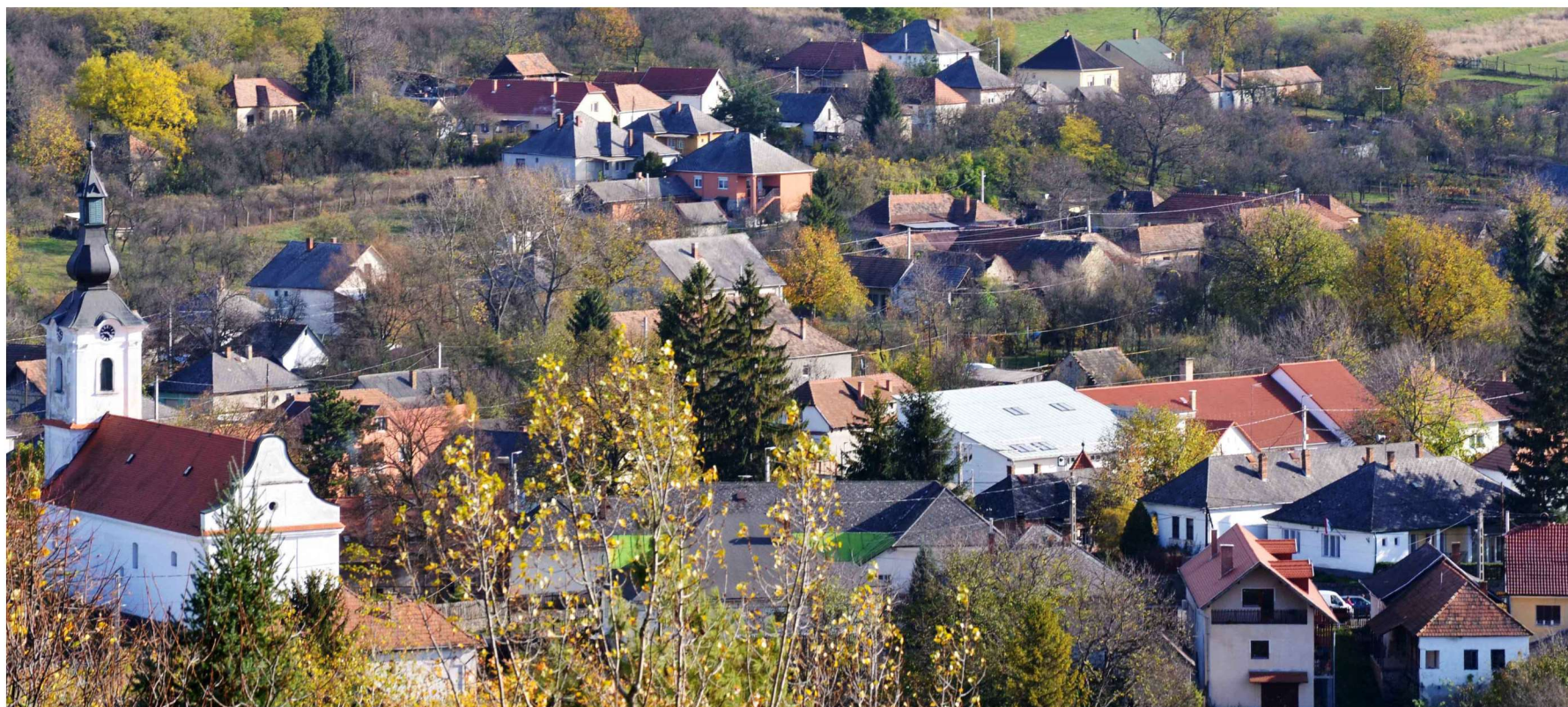
A hagyományos "Magyar" házról való (emlék)képek ugyan még megjelennek a köztudatban, de többnyire csak tájházként vagy szép korú, esetleg szegényebb sorsú embertársaink lakhelyeként. Ezeknek a régi épületeknek valódi értéként való kezelését akadályozza, hogy hiányoznak az épített környezet értékminőségével, az építészeti örökség értékeivel, jellegével és mibenlétével kapcsolatos széleskörű ismeretek. A modern kor technikai színvonala és ennek hatására az építőanyagok szín kavalkádjában való tobzódás csak még jobban nehezíti a helyes építtetői döntést és árnyalja a képet. A probléma felismerése az első lépés lehet azon a hosszú úton, mely segíthet egy ideális épített környezetet teremteni mindannyiunk számára.

Közös célunk, hogy mindenki az igényei, lehetőségei és tehetsége szerinti korszerű és modern épületet tudjon létrehozni magának, mely illeszkedik a tájba és a meglévő vagy kívánt települési képbe.

A kiadvány célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, a település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlenül meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra. Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építtetők számára a döntést.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból diktált, hanem a valódi – kulturális folytonosságból táplálkozó – helyes öntudaton alapuló szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

NAGYVISNYÓ BEMUTATÁSA

Nagyvisnyó Heves megye Belpátfalvai járásában, ennek legészakibb részén az Északi-Bükkben, Szilvásváradtól 5 kilométerre fekvő cca. 900 főt számláló község. A települést két patak szeli át, a Szilvás-patak és a Nagyvölgy-patak, melyek a Bánvölgy-patakba torkollanak és a Lázberci-víztározó vizét táplálják.

A község megközelíthető közúton az M3-as autópályáról Eger-Szilvásváradon, illetve Miskolc irányából Kazincbarcikán keresztül.

A legközelebbi városok Kazincbarcika 22 km-re, Eger 33 km-re találhatóak, melyek a kedvező infrastruktúrájának köszönhetően tömegközlekedési eszközzel és magán gépjárművel egyaránt megközelíthetőek.

A település tengelyeit Szilvás-patak és a Nagyvölgy-patak képezi.

„Első okleveles említése 1239-ben történt Wisna alakban. 1293-ból Wysnyo névalak maradt fenn. A települést először várjobbágyok lakták, s az éleskői, a dédesi, majd a diósgyőri várhoz tartozott. Idővel itt két Visnyó: Kis- és Nagyvisnyó alakult ki. / Az ősrégi kis település nevét a 12. században említették először Vyznyo néven, ekkor a Bél nemzetség birtokai közé tartozott. Idővel itt két Visnyó: Kis- és Nagyvisnyó alakult ki.

A település birtokjoga 1438-ban fele részben a Pálóczy családra szállott, a másik rész birtokosa a Bél nemzetség, majd a Bekény család volt. Ezt a területet 1510-ben Pusztavisnyó néven Ományi Tamás és László vásárolta meg. A Pálóczy család kihaltával Perényi Péter lett a birokos, a XVI. század végén pedig Dóczy Kelemen mellett a Szécsy család tulajdonába került. 1659 – 1663 között Wesselényi Ferenc nádor volt a birtokos, aki eladta Jászy Jánosnak; utóbbi végrendeletében a Szentpétery, Szász és Szepessy családokra hagyta. A falu a XVIII. században Szepessy-és Máriaassy-birtok volt, a XIX. század első felében gr. Keglevich és Szepessy család, valamint Latinák Márton vasgyáros birtokába került. Az 1930-as években 320 bel- és 4 külterületi házában kb. 1300-an laktak, valamennyien magyarok.” (forrás: <http://www.nagyvisnyo.hu/helytortenet/>)

Nagyvisnyó határában létesült 3 ha-os horgásztó, a Bükk hegységben kanyargó kerékpárút, a bánkúti sípályák, s a Bükk hegységben kijelölt túraútvonalak csalogatják a látogatókat.

Közigazgatás: Közös Önkormányzati Hivatal 3349 Nagyvisnyó Fő út 12.

Egészségügy: A településen az egészségügyi ellátást orvosi rendelő biztosítja.

Orvosi rendelő, 3349 Nagyvisnyó, Ifjúsági u. 6.

Gyógyszertár, legközelebb Szilvásvárad, Egri út 4.

Általános Iskola

„Az iskola 2005-től társulásban működik, a Szilvásvárad-Nagyvisnyó Összevont Általános Művelődési Központ tagiskolájaként. 2007. szeptemberétől az 5-8. osztályosok iskolabusszal átjárnak a szilvásvárad-i intézménybe.

Az iskola és a könyvtár az 1988-ban felújított és kibővített régi kultúrházban kapott helyet. 1990-től ÁMK-ként működik, kettős funkciójú, közművelődési és iskolai feladatokat egyaránt ellátó komplex intézmény.

Az épületben 4 tanterem, 1 napközis terem, tornaszoba ill. a könyvtár emeletén kialakított számítástechnika terem található. Az épület állaga jónak mondható, hiszen az önkormányzat bármilyen nehéz helyzetben volt is az elmúlt évek során, arra mindig nagy gondot fordított, hogy az iskolát megfelelő szinten tartsa, fejlessze.

Ez az intézmény a falu kulturális centruma, helyt ad ünnepeknek, megemlékezéseknek, szakköröket, színházlátogatásokat szervez.” (forrás: <http://jokaimoramk.hupont.hu/5/iskola-nagyvisnyo>)

Szilvásvárad-i Manóvár Óvoda Nagyvisnyói Tagóvodája

3349 Nagyvisnyó, Alkotmány utca 1.

A Nagyvisnyói Napközi otthonos Óvoda közel 30 éve, 1979-ben nyitotta meg kapuját.

Az óvoda nagy udvarral rendelkezik, ahol az udvari játékok a gyermekek mozgásigényét kielégítik. Korszerű eszközökkel felszerelt tornaszobában biztosítjuk a lehetőséget a gyermekeinknek, hogy kielégíthessék megnövekedett mozgásigényüket, edzettségüket. A beszédfejlődésben korrekcióra szorulóknak logopédiai ellátást biztosítunk heti két alkalommal-logopédus segítségével. Az érdeklődő gyerekek járhatnak Hittanra, Zeneviba, és játékos keretek közt ismerkedhetnek az angol nyelvvel. (forrás: <http://jokaimoramk.hupont.hu/7/ovoda-nagyvisnyo>)

Takarékszövetkezet, 3349 Nagyvisnyó, Ifjúság utca 2.

A településen működik egy posta is, melynek címe:
Posta, 3349 Nagyvisnyó, Ifjúság út 3.

A helyi igények kielégítésére a településen több élelmiszerbolt működik.

Mihalovics bánya

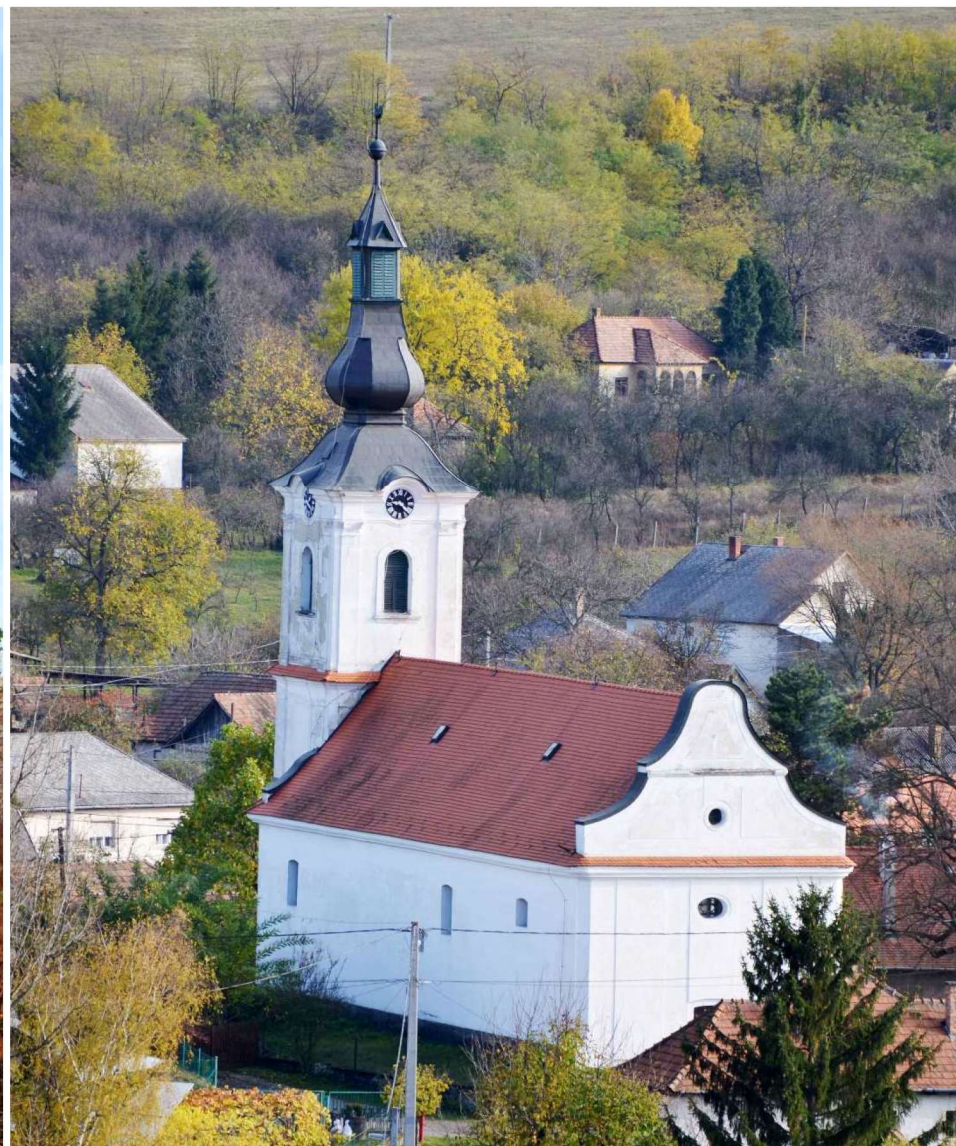
3349 Nagyvisnyó, József Attila út

A bányát 1982-ben nyilvánították védetté. A felső perm korban keletkezett fekete mészkő (bitumen tartalma miatt) a bánya egyik nevezetessége. A szénfekete követ az egri építkezéseken gyakran használták lábazati kőnek. A kőzet kora 251-245 millió év.

A volt kőfejtő fehér kalcit erekkel átszőtt vékonypados, bitumentartalmától fekete perm kori mészkövet, mészmárgát és agyagmárgát tár fel, nem ritkák a fekete kovaszivacs-tűkből képződött tűzkölcensékek. A kőzet igen kemény, szilánkos, éles hasadású. A különböző színű (fekete ill. szürkés-barnás) mészkőrétegek váltakozása rendkívül látványossá teszi a bányafalat. A bányát 1982-ben védetté nyilvánították, a Nagyvisnyói Mészkő Formáció geológiai alapszelvénye.

Másik geológiai érdekesség, hogy a mészkő közé agyagpala ékelődött. Az 1780-as évek elejétől kezdett el működni a Bán-völgy Nagyvisnyói oldalán a palakőbánya, mely egészen 1910-ig üzemelt. A sötét színű, jól hasadó palát tetőfedésre és iskolai palatáblának egyaránt használták. Nem csak a környéket látta el e kiváló minőségű anyaggal, hanem Miskolcra, Egerbe, Pestre is szállítottak belőle. (forrás: <http://www.nagyvisnyo.hu/latnivalok/>)

Református templom

Szűz Mária születése kápolna

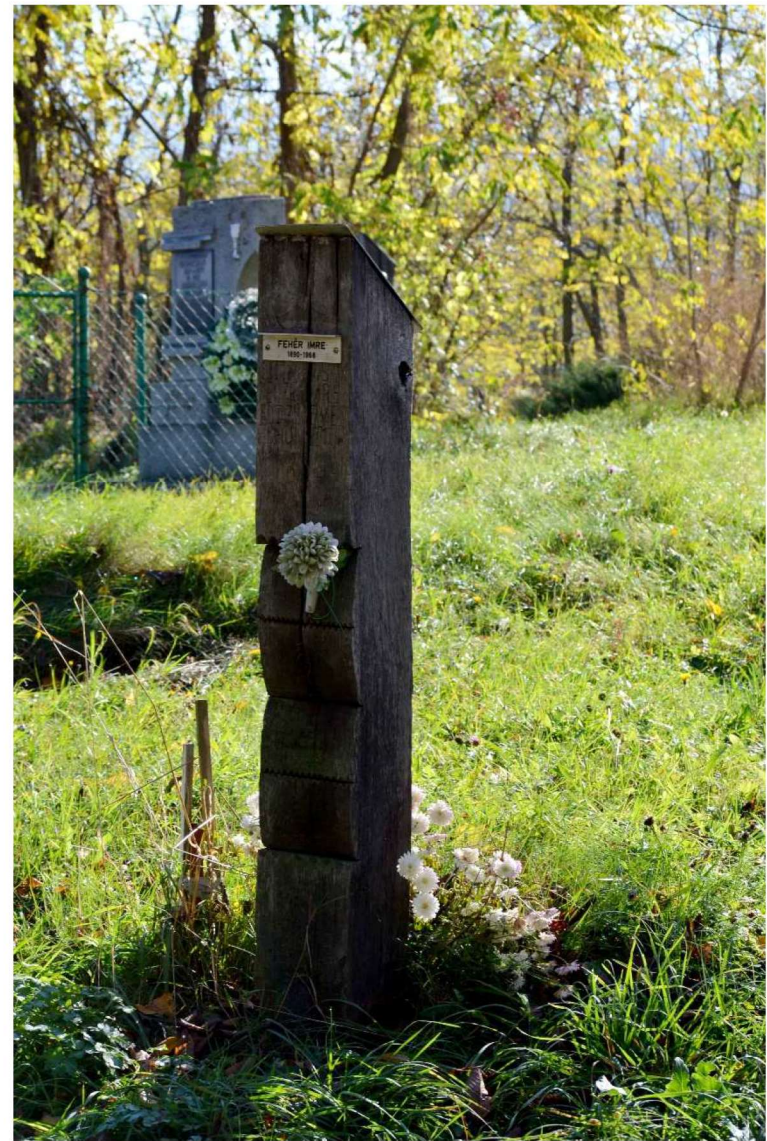

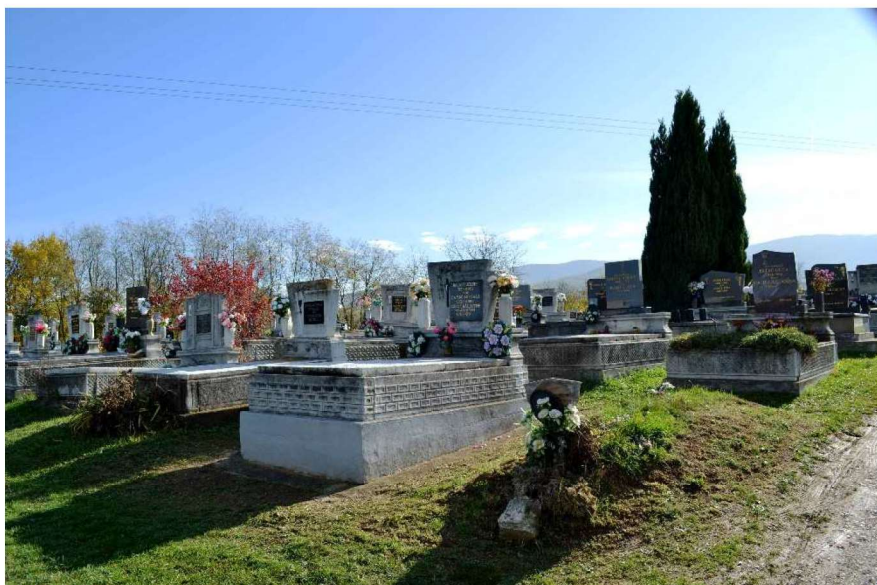

Temető

A templomon kívül a másik szakrális tér, mely a településképre hatást gyakorol a temető. Jellemző építészeti elemei a ravatalozó vagy temetőkápolna épülete, a kerítés és kapuzat, valamint a sírjelek és sírhelyek. Ezek az építmények az épített környezet sajátos és legjelentősebb érzelmi töltetet hordozó elemeinek tekinthetők.

Az 1950-es évek előtt a temetők képét a sírjelek határozták meg, melyek lehettek fa, kő, műkő anyagú keresztek, fejfák, oszlopok, kopjafák. A sírjelek tájegységenként eltérő formában jelentek meg, ezzel is gazdagítva a település egyedi építészeti arculatát. A régi sírjelek ilyen módon pótolhatatlan értéket képviselnek, ezért megőrzésük különösen fontos szempont kell, hogy legyen.

Világháborús emlékművek

Bükk Nemzeti Park

A Bükk hazánk átlagmagasságát tekintve legmagasabb hegységünk, mészkő ormai meghaladják a 800-900m-es magasságot. Meredek ormai, a „Kövek vonulata”, mély szurdokvölgyei, a Bükk-fennsík karsztos felszíne, hegyi rétjei, változatos élőhelyi feltételeket biztosítanak az itt megtelepedett növény- és állatvilág számára. Több endemikus, reliktum, a hazai és nemzetközi viszonylatban ritka faj ismert a Bükkben. A karsztos hegység kiterjedt barlangrendszerrel rendelkezik, a hazai ismert barlangoknak több, mint egynegyede itt található. A hegység forrásbarlangjai az ősember lakóhelyei voltak. A magaslatokon a sáncok, földvárak maradványai, várromok, másol kolostorromok emlékeztetnek arra, hogy a hegységnek jelentős szerepe volt a történelmi korokban. (forrás: <http://www.nagyvisnyo.hu/latnivalok/>)

2.

A közeli Ölyveskői-rókalukból Kadic Ottokár 1930-ban újkőkori edénytöredékeket és érdekes őslénytani leleteket ásott ki. (forrás: <http://www.nagyvisnyo.hu/helytortenet/>)

„A Bükk-hegység paleozoós felszíni feltárásai közt előkelő helyen szerepelnek a "Nagyvisnyó I-V. vasúti bevágás "-ként ismert lelőhelyek. Ezek a gazdag ősmaradvány anyagot szolgáltató előfordulások a század elején az Eger-Putnok vasútvonal építése során nyíltak meg Nagyvisnyótól északra a Somos-hegy keleti és a Cseres-hegy nyugati oldalában. Az egy ideig majdnem elfeledett, majd a közelmúltban (FÜKÖH, 198 5) méltón értékelt LEGÁNYI Ferencnek, — ennek a szinte legendás hírű egri birtokosnak, a fáradhatatlan ősmaradvány gyűjtőnek, az egri Természettudományi Gyűjtemény megalapítójának, a szegénységben elhunyt mecénásnak - köszönhetően páratlan fosszília együttes került innen elő.

A vizsgált ősmaradvány anyag a Nagyvisnyó V. sz. »vasúti bevágás középső szintjében, a sötétszürke, feketés színű, kemény, ütésre bitumenszagot árasztó mészkőben fordult elő. Ez a képződmény a felső-perm bellerophonos emeletében képződött, és "lyttoniás fekete mészkő"-ként ismert.” (forrás: Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis – A Mátra Múzeum Természettudományi Közleményei 11. (1986)Solt, P.: Nagyvisnyó környékének perm időszakai halmaradványai)

TELEPÜLÉSSZERKEZET

A településkép legidőtállóbb és egyik legmeghatározóbb eleme a településszerkezet. A település szerkezete az utakból, telkekből, központokból (templom, iskola) közterekből, közökből és még megannyi más funkciójú elemből tevődik össze, melyeket összességében vizsgálva kirajzolódik egy olyan egyedi kép, mely sehol máshol a világon nem lelhető fel. Ezek a szerkezeti sajátosságok olyan értékek, melyek árulkodnak a település történetéről, kultúrájáról, múltjáról. Számos esetben a település kialakulása visszavezethető egy alap szerkezeti típusra (úti falu, orsós falu, kétbeltelkes falu, völgyi falu, dombvidéki falu, stb.), de sok esetben ezek átfedésben is lehetnek.

3. I. katonai felmérés (1782-1785)

Magyarország területéről 1782-1785 között készült első katonai felmérés (josefinánus térkép) tekinthető az első olyan topográfiai térképnek, melyen a településszint alatti elemek, mint az utcák, terek, templomok, épületek, dűlők ábrázolva vannak. Az ipari forradalom előtt készült térképből kirajzolódik a természeti táj és a tájat kizárólag mezőgazdasági tevékenységgel és településkultúrával formáló emberi jelenlét kapcsolatának a képe. A közel azonos időben keletkezett Magyar orszagnak leirása (Valyi András; Buda, 1796-99) c. kiadványban a településről a következő információkat találjuk: „VISNYÓ. Magyar falu Borsod Várm. földes Urai több Urak, lakosai katolikusok, reformátusok, és evangélikusok, fekszik Csernelynek szomszédságában, mellynek filiája; hutája is van, földgye néhol sovány, a' hegyeken 641lévő földgyeit a' záporok rongállják; piatza Miskoltzon, és Egerben, legelője elég, fája is van.” Nagyvisnyó szerkezete halmazos, ahol a kétoldali sorolt házas beépítés nagymértékben meghatározó volt.

4. II. katonai felmérés (1819-1869)

Magyarország második katonai felmérése (franciskánus térkép) 1819-1869 között készült. A térképen ábrázolt, valamint a „Magyarország geográfiai szótára” (Fényes Elek; 1851) c. kiadványban szereplő információkból hiteles képet kapunk a reformkori magyarország terület- és település szerkezeti kapcsolatairól és a tájhasználati módokról.

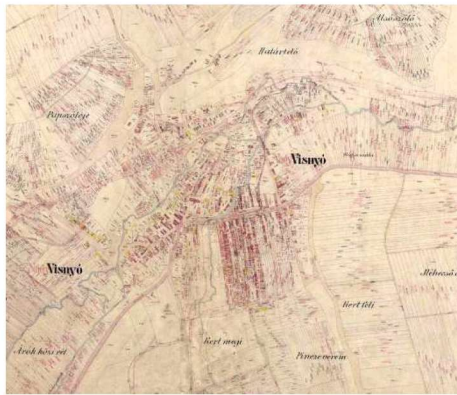
„Visnyó, magyar falu, Borsod vmegyében, a Bánvölgyön, egyenetlen felületű, téres nyílt vidéken, 2 7/16, Egertől 1 15/16 állomásnyira, keletről Diós-Győr s Zsércz, délről Szilvás, nyugotról Darócz és Nekéseny, északról Dédes és Mályinka szomszédjában. Határkiterjedése 10,602 hold, mellyből 114 h. belseg, 1502 h. szántóföld, 585 h. rét, 61 h. szőlő, 8200 h. erdő, 140 h. falu körüli gyepek, ut. s a t. Felszabadult urbériség 37 3/4 telek, s 21 háza zsellér illetve. A föld lejtős fekvésű, köves, agyagos, a trágyát megkivánja, néhol azonban meredek fekvése miatt ezt alkalmazni nem lehet; soványsága s a népszorgalom hiánya miatt a bele vetett magot gyéren fizeti, leginkább kétszerest, rozstot, tenkelyt, zabot természetnek. Felszabadulás előtt a földektől, úgy szinte a három szakaszban levő szőlőktől a kilencedet adattott. A papi dézmát a helység évenként az egri érsektől és dédesi kath. lelkésztől általában 34 pftért váltotta meg. Lakóház van a helységben 135, lakos 912, u. m. 446 férfi, 466 nő; vallás szerint 76 r. kath., kik a dédesi anyaegyházhoz tartoznak, 826 ref., kiknek helyben van anyaegyházuk, és 10 zsidó. Telkes gazda van 95, u. m. 2 háromnegyed, 52 fél, 41 egy negyed telkes, házas zsellér 21, lakó 3. Kézműves 2 kovács, 2 csizmadia, 3 molnár, 2 ács, 2 kőszindelyfedő.

A helységen keresztülmegy az eger-vadnai országot, mellyel párhuzamosan folyik keresztül a falu alatt a Bánpataka, ezen van itt három malom, 4 lisztőrő, 1 kendertőrő, és 1 deszkametsző kerékkel. E malmok közül egy a ref. egyház tulajdona, mellyet Kávásy László ajándékozott volt nékie, és e malomban maig is a Kávásy sisakját használják vámmértékül, s azt más bizonyíték-levelük nem lévén, mint kiváltság-bizonyítékot leggondosabban őrzik. A bányászati szoroson híres palakő-bánya találtatik, melly több ezer mázsa tetőnek való követ szolgáltatván, terméke Miskolczra, Egerbe, sőt Pestre is hordatik, jelenleg mivelletése hg. Coburg birtokában van. A rengeteg tölgyes és bikkes erdőség közepén emeli magas tetejét a Bálványhegy, melly legmagasabb a Bikk hegységben, s rajta a telegraph most is látható. 7/10-dét birja gr. Keglevich Gábor, 2/10-dét Szepessy Ferencz, 1/10-dét örök áron vette meg a tapolcsáni vasgyárok egyik tulajdonosa, Latinák Márton. Hogy e helység 1674 táján török kézen volt, ez iránt bizonytságot tesz Sali Baling basának a helységhez intézett következő levele: „Mi az hatalmas és győzhetetlen császárunk Eger vég várában lakos vitézlő Sali Baling Basi, mostan Eger várának gondviselő fő Emingie, az ti gondviselő uratok. Közönét után Visnioj bírák, polgarok, egéz falu akarank ezen faluivl mostani alkalmatossággal ez levelunk által mien dolog felül megtanálni. Az magyar földesuratok, Miskolcz városában lakos Sépési Mattias eő kémé, giütt bé hozzánk, émbérséges Miskolcz városi émbérékel, panaszt tenni, hofi nem akariatuk böcsülni, mind pedig savat fogadni, igi lévén, adgiun, sabadságot, hofi félménnien panaszt tenni, az egri hatalmas vezérhez eő svagához; mi ez egi uttal még nem engedtuk, hanem hadgiuk és eő szerint parancsoliuk, napot és óriát ne váriátok, hanem a földesuratukhoz Miskolcz városába bémenieték, minden iokat végezzieték, él né mulassatok, mert tovább is magatuk busultuk mégh, a szémeiteket iul félnissátuk, hofi mégh né bänniátuk. Kült kisasszoni havának 2-dik napján, ánnó 1674.”

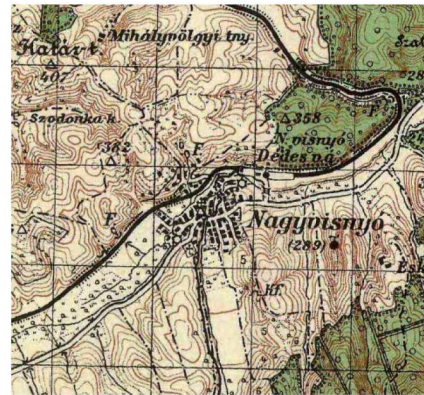

5. III. katonai felmérés (1869-1887)

A teljes Osztrák-Magyar Monarchia területét lefedő ferencjózsefi térkép Magyarországra vonatkozó része a kiegyezés után 1872-1887 között készült. A tájban bekövetkező változás még megmarad a technikai vívmányok által megkövetelt infrastruktúra elemek megjelenésének a szintjén. E korban még mindig a természeti lehetőségekre alapozott tájhasználat volt a meghatározó. A korábbi térképhez képest jelentős változás nem észlelhető.

6. Kataszteri térkép (1890)

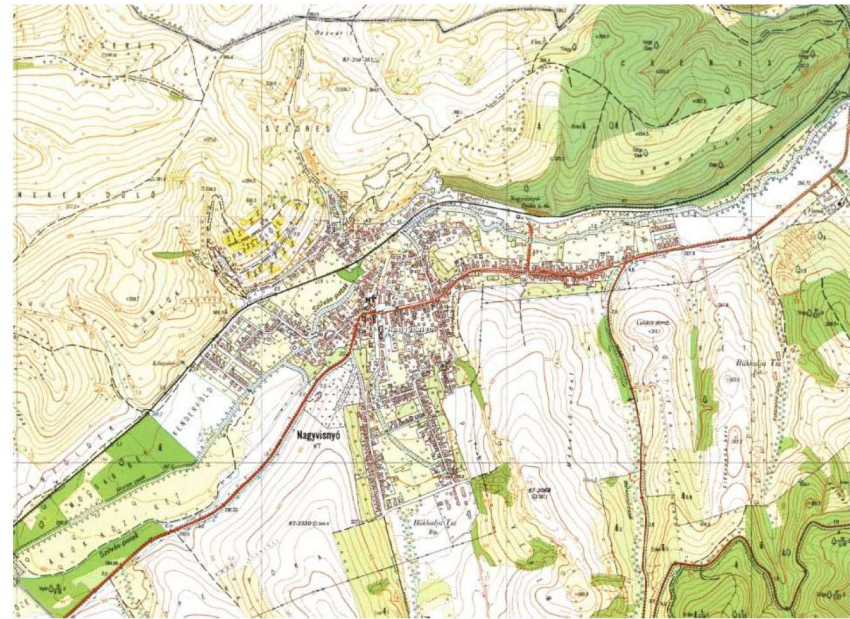
7. Magyarország katonai felmérése (1941)

A teljes Osztrák-Magyar Monarchia területét lefedő ferencjózsefi térkép Magyarországra vonatkozó része a kiegyezés után 1872-1887 között készült. A tájban bekövetkező változás még megmarad a technikai vívmányok által megkövetelt infrastruktúra elemek megjelenésének a szintjén. E korban még mindig a természeti lehetőségekre alapozott tájhasználat volt a meghatározó. A korábbi térképeken ábrázolt településszerkezethez képest jelentős változás nem észlelhető.

Az 1890-es kataszteri térképen egy rendkívül különleges települési szerkezet tárul fel előttünk. Nagyvisnyó központjában lévő templom köré csoportosulva található a lakóházak. Az út déli oldalán meghatározó beépítés a közös udvaros sorolt házas mód, melyek néhol még napjainkban is meghatározzák ennek a településrésznek a jellegzetes képét.

Az 1941-ben készített katonai felmérés és a 80-as évek közepén készült topográfiai térkép jól szemlélteti Nagyvisnyó lakóterületeinek robbanásszerű növekedését. Az újonnan kijelölt területek minden településrészt érintettek.

Összegezve megállapítható, hogy Nagyvisnyó településszerkezetére több formáló elem is hatással volt. A domborzati viszonyok és a terület vízrajza a legjelentősebbek. Az újabb utcák vonalvezetése határozott egyenes, ilyen módon kevésbé veszi figyelembe a földrajzi viszonyokat.

8. Topográfiai térkép az 1980-as évekből.

TELEPÜLÉSKARAKTERT FORMÁLÓ JELLEMZŐ ÉPÜLETEK

Nagyvisnyó településképét meghatározó jellemző épületállomány változatos. Az egyes korszakra tipikusan jellemző épületek, valamint azok átmeneti formái egyaránt fellelhetők. Arányait tekintve az 50-es, 60-as években létesült épületek dominanciája figyelhető meg. Egyes településrészekben a korszakok szerinti egységes építészeti arculatot megjelenítő épületek területileg lehatárolhatók, máshol az eltérő karaktereket hordozó épületek száma nem teszi lehetővé a szempontok szerinti lehatárolást.

Néhány helyen még ma is fellelhetők a tradicionális népi lakóépületek, melynek fő ismertetőjegye a háromosztatú, egy szerkezeti menetes, földszintes kialakítás. E hosszúság, az utcára merőleges irányultságú, téglalap alaprajzú épületeket általában egyszerű kontyolt nyeregtető fedí és a tetősíkot csak a vakolatlan téglakémény látványa töri meg. A tornácos lakóépület típusból már csak néhány darab lelhető fel a településen. A legtöbb ilyen jellegű épület a település központi részén található.

Nagyvisnyón viszonylag nagy számban megtalálhatók a népi lakóépületek egyik átalakult (polgári – paraszti) változata, mikor is az épület jellemző arányait megtartva, a bejárati résznél apró oldalszárnyú épületrészt képeztek, ezzel biztosítva a védett bejárást. Ezek az 1940-50-es évek környékén létesültek. Az ilyen módon formált épületek kismértékben ugyan, de megidézik a verandák építészeti hagyományait. Az épületek ugyan közeli „rokonságban” állnak a tradicionális elődökkel, de szinte kivétel nélkül tornác nélkül képezték őket, ezzel is kifejezve a múlttal való szakítást. Az idő és a használati mód azonban bizonyította, hogy hiba volt a tornác elhagyása, ezért utólagosan (általában vasszerkezetből és műanyag hullámlemezrel fedve) határolták le a teret. A hagyományos falusi méretekhez illeszkedő, visszafogottan mozgalmas tömegképzést napjaink építészetiében is forrásként lehet kezelni.

A hagyományos népi lakóépületek természetes átalakulási fejlődési folyamatában bekövetkezett változásnak tekinthető, mikor az épület utcai részét oldal irányba szobával bővítették (behajlították). E típus alapváltozatában az eredetre, a mögöttes tömegre és szerkezetre utaló oromzat még fellelhető. Az újonnan hozzáépített szárny az utcával párhuzamos kontyolt nyeregtető fedést kap és ilyen módon a homlokzatképzésben a régi és új egységesen, de mégis megkülönböztetett módon jelenik meg. Ez az arányos és változatos tömegképzés új épület esetében is követendő jó példa.

A népi lakóépület egy másik átalakult változata, mikor nem jelenik meg oromzat a homlokzaton, hanem a két utcai traktust közös kontyolt nyeregtető fedi, ez a verzió a polgárisodási folyamatok egyik építészeti megnyilvánulásának alaptípusa.

Az oromzat eltűnésével, valamint a hagyományos álló alakú, osztott nyílászárók négyzetes alakúra cserélésével és szimmetrikus tükrözésével képzett utcai homlokzat már érzetében közelebb áll a kockaházak világához, mint elődeiéhez.

A 60-as évek társadalmi – gazdasági változásának hatására megjelentek a négyzetes alaprajzú, két-három szerkezeti menetes, többszobás sátor vagy manzárd tetős un. kockaházak. Nagyvisnyón e típusú épületnek a földszintes alapváltozata a legelterjedtebb, de szuterénes változatot is láthatunk. Az ilyen típusú épületek szinte minden településrészen megtalálhatók. Az épületek nyílás keretezése, a vakolat architektúrája és színezése több helyen igényesen formált, és ilyen módon a településképp értékes részét képezik.

A hajlított vagy kocka házaknak a legelterjedtebb alaptípusán túl sajátos formái is megjelennek a településen.

A 70-es, 80-as évek tökefelhalmozásának eredményeként Nagyvisnyón is épültek a koraszakra jellemző nagy tömegű házak. Ezekre az épületekre általánosan jellemző a tagolatlan tömegképzés, az utcára merőleges vagy párhuzamos tetőgerinc, a tetőtérbeépítés, valamint a vidéki településekre addig nem jellemző erkély, loggia megjelenése. Ezek az ún. nagy tömegű házak településen belüli elhelyezkedésére egyaránt jellemző a csoportos és az önálló beékelődő megjelenés.

A 90-es évektől napjainkig megvalósult épületeket - a korábbi típusú időszerkeztől eltérően - egyedi tervek alapján készülték, ennek megfelelően a vegyesség, változatosság jellemzi azokat.

Nagyvisnyóra általánosságban jellemző, hogy az épületek oldalhatáron álló telepítésűek. A tetőforma változatos, a sátor, nyereg, konty egyaránt megtalálhatóak. A tetőfedés jellemzően cserépfedés, a tető hajlása általánosan 35-45° közötti.

FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

A település éghajlatát a Bükk-hegység határozza meg. A csapadék évente 750 mm körüli, az évi középhőmérséklet 8-8,5 C°, a napsütéses órák száma 1900 körüli. Területe középhegységi jellegű hegyláb felszín, 330 és 950 m közötti tengerszint feletti magasságban. Határa a Bükki Nemzeti Park része.

A település az Északi-Bükk kistájon fekszik. „ A Bükk-vidék: Nyolc kistáját három kistáj-csoportba lehet sorolni, a Központi-Bükk, a Bükkalja és a Bükklába csoportokba. A Központi-Bükk a Bükk-fennsíkot, az Északi-Bükköt és a Déli-Bükköt foglalja magába. Felszíne erősen tagolt, a tengerszint feletti magasság 200 és 900 m között változik. A Bükk-fennsík karsztos, töbrös, dolinás felszíne triász mészkövén fekete-, barna- és vörösgyagyas rendzinák alakultak ki, aszerint, hogy a mészkövet kísérő vörösgyagból mennyi maradt vissza és mennyi a mészkő oldási maradéka. Ott, ahol a vörösgyag 1 méternél vastagabb, barnaföldek és agyagbemosódásos barna erdőtalajok képződtek. A Garadna-völgyében, amely a fennsíkot kettéválasztja, idősebb – perm és karbon – agyagpala és homokkő van a felszínen. Ezeken rankerek, savanyú, nem podzolos barna erdőtalajok és agyagbemosódásos barna erdőtalajok vannak, sokszor fekete áfonyás foltokkal. A területet a tisztások kivételével erdő borítja. A tisztások gyeptakaróját legeltetéssel hasznosítják. A táj, mint a Bükki Nemzeti Park része természetvédelmi terület. Az Északi-Bükkben a szántók részaránya eléri a 20%-ot, elsősorban a völgyekben és a kistáj északi részén, ahol a harmadidőszaki és ennél is idősebb agyagos üledékeken agyagbemosódásos barna erdőtalajok keletkeztek. A Déli-Bükkben ugyanakkor a kistájnak csak 2%-át hasznosítják, mint szántót, elsősorban Répáshuta határában, agyagpalán kialakult, erősen savanyú, nem podzolos erdőtalajokon. Az országnak ezen legmagasabban fekvő szántóin a természetből a választható növények választéka szűk, rozs, zab, tavaszi árpa, burgonya, vöröshere, vagy nyúlzapuka. Az elérhető termékek e többnyire meredek lejtőkön igen kicsik.

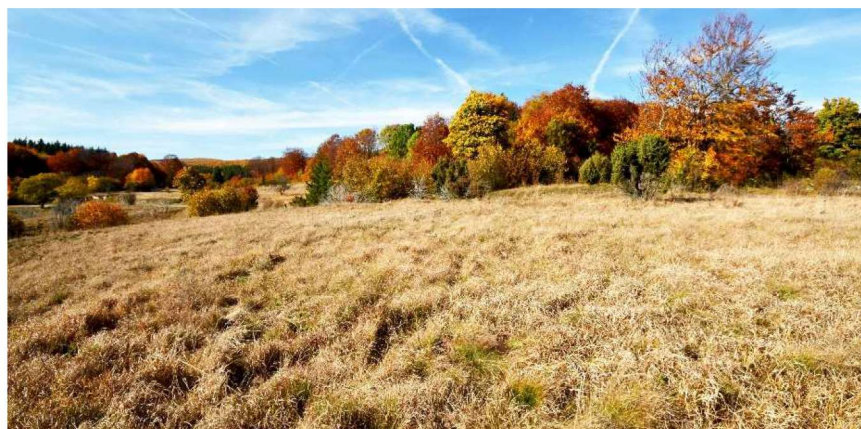
Az Egri-Bükkalja enyhén DK-re lejtő dombság, amely geológiai három, közel egyforma területű sávra osztható: a hegységhez közel fekvő rész oligocén slirből, márgából és homokból álló sávra, amelyen az agyagbemosódásos barna erdőtalajok az uralkodók. Az ettől D-re fekvő sáv miocén riolittufából áll, amelyen fekete nyiroktalajok és barnaföldek szolgálnak a szőlők talajául. Ez a sáv nagyon hasonlít a Mátra déli lejtőinek folytatását képező borvidékhez, és az egri borvidék magvát alkotja. A harmadik sávban, amelynek tagoltsága és a lejtők meredeksége kisebb, pleisztocén lejtőhordalék adja a talajképző kőzetet. A bükkábrányi külszíni fejtésben láthatóan keveredik a riolittufa görgetegeinek málladéka, a pannon agyag és a pleisztocén lösz, melyen itt is megtalálhatók a fosszilis talajszintek, a szoliflukció és a krioturbáció jelenségének nyomai. A rajtuk kialakult talajtakaró barnaföldből, csernozjom barna erdőtalajból és az Alfölddel szomszédos részeken csernozjom talajokból áll. A talajok savanyúsága közepes, ennek ellenére a meszesítés haszonnal jár. A terület tagoltságától függően nagy az erózió veszélye, ezért a talajvédelmi gazdálkodást, esetenként pedig a műszaki talajvédelmet alkalmazni kell. A kistáj területének kb. 40%-a szántó, ahol gabonaféléket, borsót, kukoricát, napraforgót, repcét, cukorrépát, lucernát és vörösherét termesztenek, ezen kívül kisebb területen zöldségféléket, elsősorban paradicsomot. A szőlők területe jelentős, 20%, melyhez még gyümölcsösök csatlakoznak. Az erdő területe nem haladja meg a 20%-ot. A legelők a völgyfenekeken vagy a száraz fekete nyirokkal fedett dombokon vannak. (forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Talajtan/ch18s06.html)

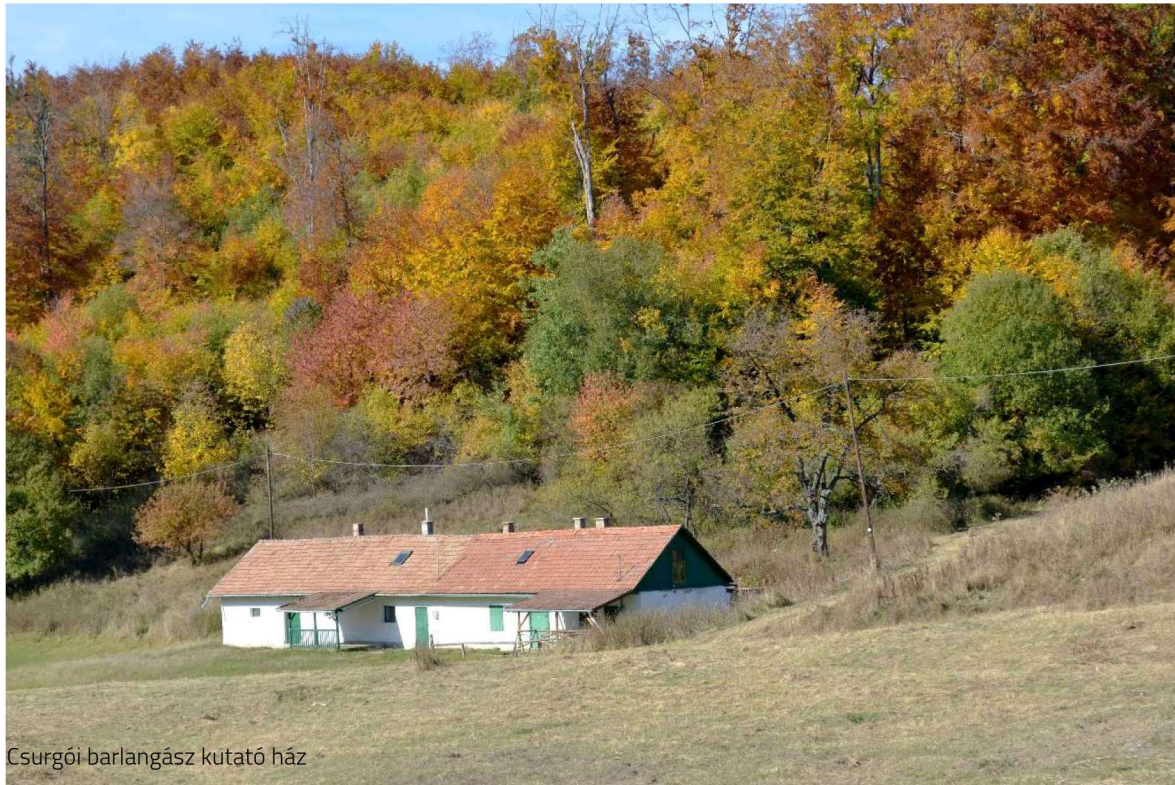

KÜLTERÜLETI TÁJHASZNÁLAT

Nagyvisnyó belterületétől délre fekvő külterületének jelentős része erdő. Az északra lévő területen található kis mennyiségű szántóföld, legelő, rét, mező.

Csurgói barlangász kutató ház

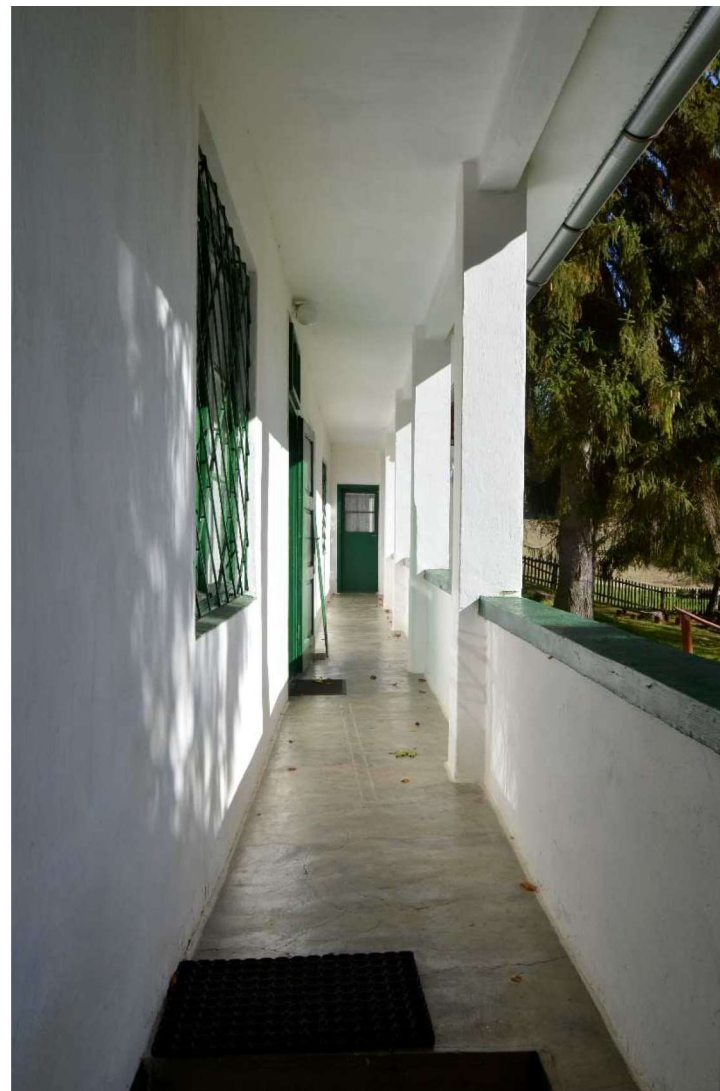
Bányahegyi elágazás a fennsíkon

Fehér sas

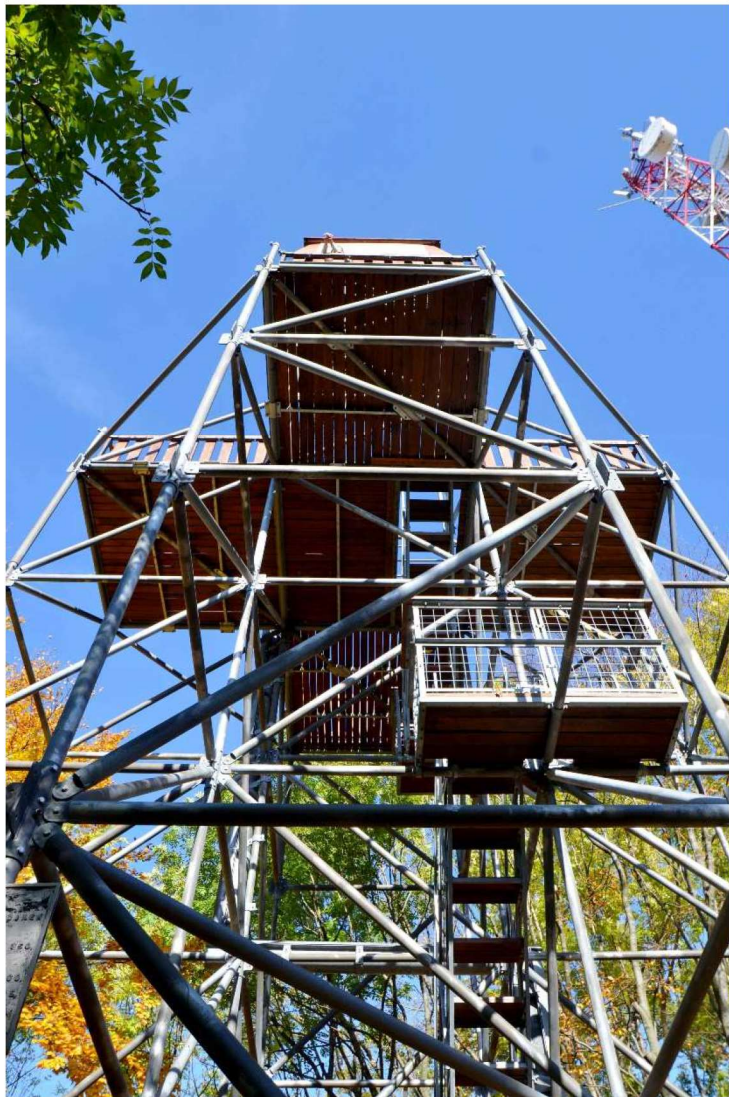
A csurgói erdészház

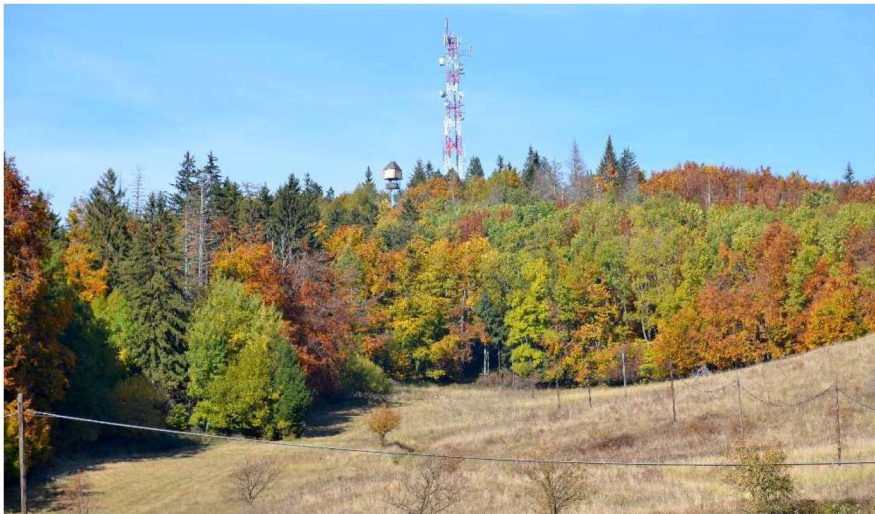
Hármas kúti túristaház

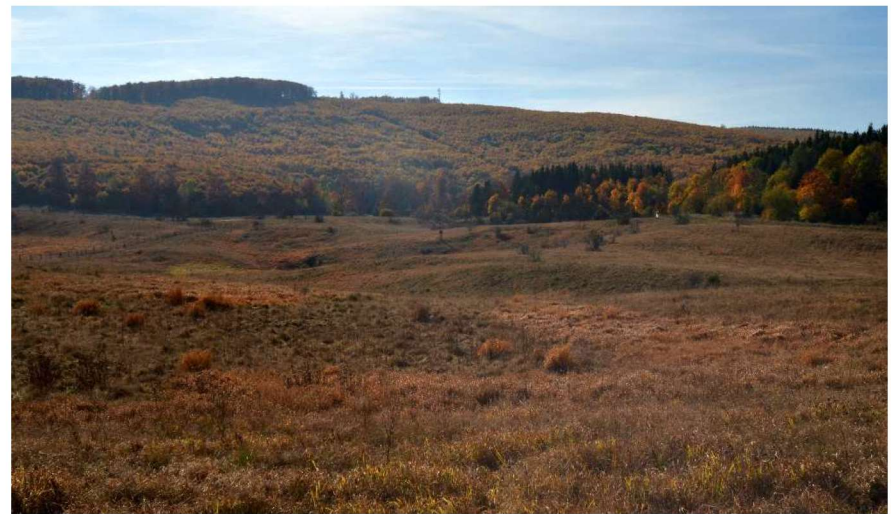
Bánkút- Petőfi kilátó

Szánkópálya

Nagymező

NAGYVISNYÓ TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

Nagyvisnyó község a Bükk-hegység északi oldalán a Bükki Nemzeti Park határán található egy természeti értékekben kiemelten gazdag területen, amelyre legjobb bizonyosság a település határait körülvevő Bükk-hegység és peremterületei Különleges madárvédelmi terület (HUAN10003) és a Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület (HUBN20067) kijelölése, valamint a Bükki Nemzeti Park szomszédsága is. A település a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található a Bükk-hegység peremén a Szilvás-patak völgyében.

A Bükki Nemzeti Park 43169 és Bükk-hegység és peremterületei különleges madárvédelmi terület kijelölt 66207 hektárjából egy bő 3200, a Szilvásvárad Aszaló és szilvás-patak mente kijelölt 183 hektáros területéből egy szűk 70 esik Nagyvisnyó területére. A védett terület a településtől délre a Bükk-hegység északi oldalán található mély völgyekkel szabdaltszerű erdős hegyvidéki terület, ahol elsősorban természetes bükkös, gyertyános-tölgyes, cseres-tölgyes, melegkedvelő tölgyes, szurdok és szikla erdőtársulások jellemzőek. Kisebb foltokban forrás lápok, patakparti magas kőrösök, szikla és lejtős sztyeprétek, szikla felszínek és barlangok is tarkítják a tájat. A védelem hazánk első hegyvidéki nemzeti parkját, a Bükk-hegység élővilágát és karsztforma kincsét hivatott őrizni, ami otthont ad számos védett és fokozottan védett növény- és állatfajnak. Említést érdemel a forma kincsekben gazdag fokozottan védett terület a Nagyvisnyótól délre található Ablakos kő és Leány völgyek, amelyek a Bükk-hegység és hazánk legszebb szurdok völgyei, egyedülálló erdőtársulásoknak és jégkorszaki maradvány fajoknak adnak otthont, valamint különleges sziklaformákat is rejtnek. Ezen völgyek hűvös klímájában él a jégkorszaki reliktum a sárga ibolya, a havasi ikra virág, győzedelmes hagyma és a havasi iszalag is. Ugyancsak itt található hazánk legmagasabb átlag magasságú területe a Magas-bükk és a Bükk-fennsík egy része is, amely hegyi bükköseivel és közöttük lévő töbrökkel szabdaltszerű egykori irtás és kaszáló rétegeivel különleges élőhelyet rejtnek, amelyek közül kiemelkedik a méltán híres Nagy-mező az itt élő növény és állat ritkaságokkal, mint a karszti hangya boglárka és a bükki szerecsen boglárka lepke ritkaságok. A hegység itt élő madárfaunájából megemlítendő a fehérhátú fakopáncs, az uráli bagoly, a kis légykapó, a fekete gólya és békászó sas, a darázs ölyv, valamint a sziklák fészkelője a vándor sólyom is. A vízhez kötődő fajok közül említést érdemel az alpesi gőte, a Bán-patakban élő unger pisztráng, valamint a Szilvás patakban is élő petényi márna. Az itteni gazdag élővilágot és formakincset természet közeli erdőgazdálkodással, a fokozottan védett területek zavartalanságának megőrzésével és felelős erdőlátogatással tudjuk megőrizni a jövő generáció számára.

Végezetül Nagyvisnyó kapcsán említést kell tenni az Upponyi-hegységben, Nagyvisnyó község külterületén található Mihalovics-féle kőbányáról, mely 1982 óta helyi jelentőségű védett természetvédelmi terület. Az itt termelt kőzetanyag felső-perm korú, a Nagyvisnyói Mészkió Formációba tartozó fekete mészkió. Maga a Mihalovics-kőfejtő rétegsora a Nagyvisnyói Mészkió Formáció 60–80 méter vastagságú, sötétszürke-fekete bitumenes mészkió kifejlődésű rétegcsoportja, amely egyben a formáció P/2. számú nemzetközi – globális – jelentőségű földtani alapszelvénye is.

9. Fekete gólya

12. Békászó sas

10. Uráli bagoly

13. Vándor sólyom

11. Kis légykapó

14. Fehérhátú fakopáncs

ÖRÖKSÉGÜNK

Épületek

Az építészetben mindenkor ötvöződnek az adott időszakra jellemző társadalmi-gazdasági adottságok és lehetőségek. Az ilyen módon folyamatosan változó épített környezet több rétegben tartalmazza a történelmi korok térbeli és tárgyi lenyomatát. A település történelmének, kultúrájának és művészetének a pótolhatatlan örökségét képezik azok az elemek, melyek az épített és táji környezet kiemelkedő értékeiként a település arculatának jellegzetes meghatározói, a helyi közösség kulturális hagyományának a hordozói, ezen keresztül közösség teremtő és formáló eszközei. Az épített örökségünk értékeinek felismerése identitástudatunk egyik forrása, ezért az épített környezetünk gondos ápolása, jókarbantartása és a hagyományok megőrzése kiemelt feladatunk.

Nagyvisnyón műemlékvédelem alatt kizárólag a református templom áll. Annak ellenére, hogy országosan vagy helyileg védett lakóépület nincs a településen, azért akad különleges megővásra érdemes érték.

KÖZÖSSÉGI ÉPÜLETEK

Református templom

„Egyhajós, kelet-nyugati hossz tengelyű, nyeregtetővel fedett templom, keleti homlokzata előtt álló toronnyal, nyugati homlokzatán íves, törtvonalú oromzattal. A déli homlokzat előtt nyeregtetős előcsarnok van. A toronyalja és az előcsarnok csehboltozatos, a hajó síkfödémes, mindkét végében fakarzat található. Berendezés: festett fa, kazettás mennyezet, mely az ország második legnagyobb méretű ilyen mennyezete.

A község templomáról az 1720-as években, mint kőtemplomról írásos emlék maradt fenn. A középkori templomot a 18. században már a reformátusok használták.

A mai templom középső részét 1769-70-ben építették. A templom nyugati, barokk oromfalas részét 1803-ban építették, és készítették a kő szószéket, és a csukott tornácot. Ugyanebben az évben bontották le a meghajlott tornyot. A templom keleti része 1810-11-ben épült a homlokzat előtti toronnyal. Ekkor nyerte a templom késő barokk stílusát. A színes-festett, kazettás famennyezet is három részben készült: 1770, 1803 és 1810. A mennyezetet fehér és vörös lécek osztják táblákra, amikből szélteben nyolc, hosszában tizenhat sor van. Ezeket sötétzöld alapon, hosszirányban fekvő, szőnyeg medaillonok díszítik. A csúrlőknek a közepén habos, felhős mezőkben négylevelű rozettákat látunk. A mennyezetet és a karzatok mellvédjeit egy képfaragó festette ki, ez utóbbiakat tájkép, várrom- és élőfa-ábrázolásokkal. Az egyik stallum a Latinák-család kétülései kegyúri széke volt, rajta családi címerükkel. A másik stallum a Furmann-család kegyúri széke volt. A templom padlózatát 1896-ban téglázták. A templomot 1937-ben renoválták. A 240 kg-os (70 cm) acélharangot Diósgyőrben készítették 1985-ben. A 76 kg-osat (51 cm) Szlezák László öntötte Bp-en, felirata: „Az 1914-1918-as világháborúban elesett hősei emlékére készítették a nagyvisnyói református egyház hívei 1924-ben. A Nagyvisnyói Református Egyházközség vissza nem térítendő támogatást nyert el 2009. évben. A projekt keretében a református templom jelentős esztétikai értéket képviselő műemlék mennyezetének helyreállítása történt meg, a templomkert zöldfelületének rehabilitációjára is sor került gyepesítéssel, dísznövények telepítésével és utcabútorok elhelyezésével. Több mint egy évtizeddel ezelőtt cserélték le a templom eternit palást tetejét cserepesre, 2003-ban pedig a toronysisakot cserélték ki, most várnak egy olyan pályázati lehetőségre, amelynek segítségével rendbe tehetik a karzatot, illetve a padokat. (forrás: <http://www.nagyvisnyo.hu/reformatus-templom/>)

Faluház- A községben 2002-ben nyitották meg a Faluházat. Itt kerül bemutatásra a Nagyvisnyóiak régi életét reprezentáló állandó kiállítás.

NÉPI LAKÓÉPÜLETEK

A Kárpát-medencei paraszti-népi építészet és a településkultúra elemei túlmutatva a helyi jelentőségükön a Nemzeti, illetve össz Európai kulturális örökség részét képezik. A Magyar lakóház ezer éves fejlődési útja során az egysejtű háztól formálódott olyanra, melyet ma általánosan háromszatú (paraszt) házként ismerünk. Ez a típusú épület a magyarság kulturális történelmének részeként a nemzet sorsához, a mindenkori társadalmi viszonyokhoz idomulva többször megújult, kiegészült, átalakult, de tette ezt úgy, hogy mindvégig (az 1950-es évekig) megőrizte ősi gyökereit, alap szerkezeti formáját. A hagyományos és egyedi arculattal bíró településkép az épületek tömegének és arányrendszerének (tetőhajlás, konty vagy oromfal, tornác) az egységességéből fakadt, azonban az ilyen rendező elvek mentén létrejött településkép sohasem volt sablonos vagy unalmas, mert a részletekben rejlő gazdagság oldotta és egyedivé formálta azt. Minden hagyományos porta, minden épület történelmi ismereteket hordozó érték, ezért megőrzésük és építészeti forrásként való felhasználásuk elsődleges feladat.

KERESZTCSŰR

A hajdani településkép megszokott elemei voltak a keresztcsűrök, de mára csak néhány maradt fenn a településen.

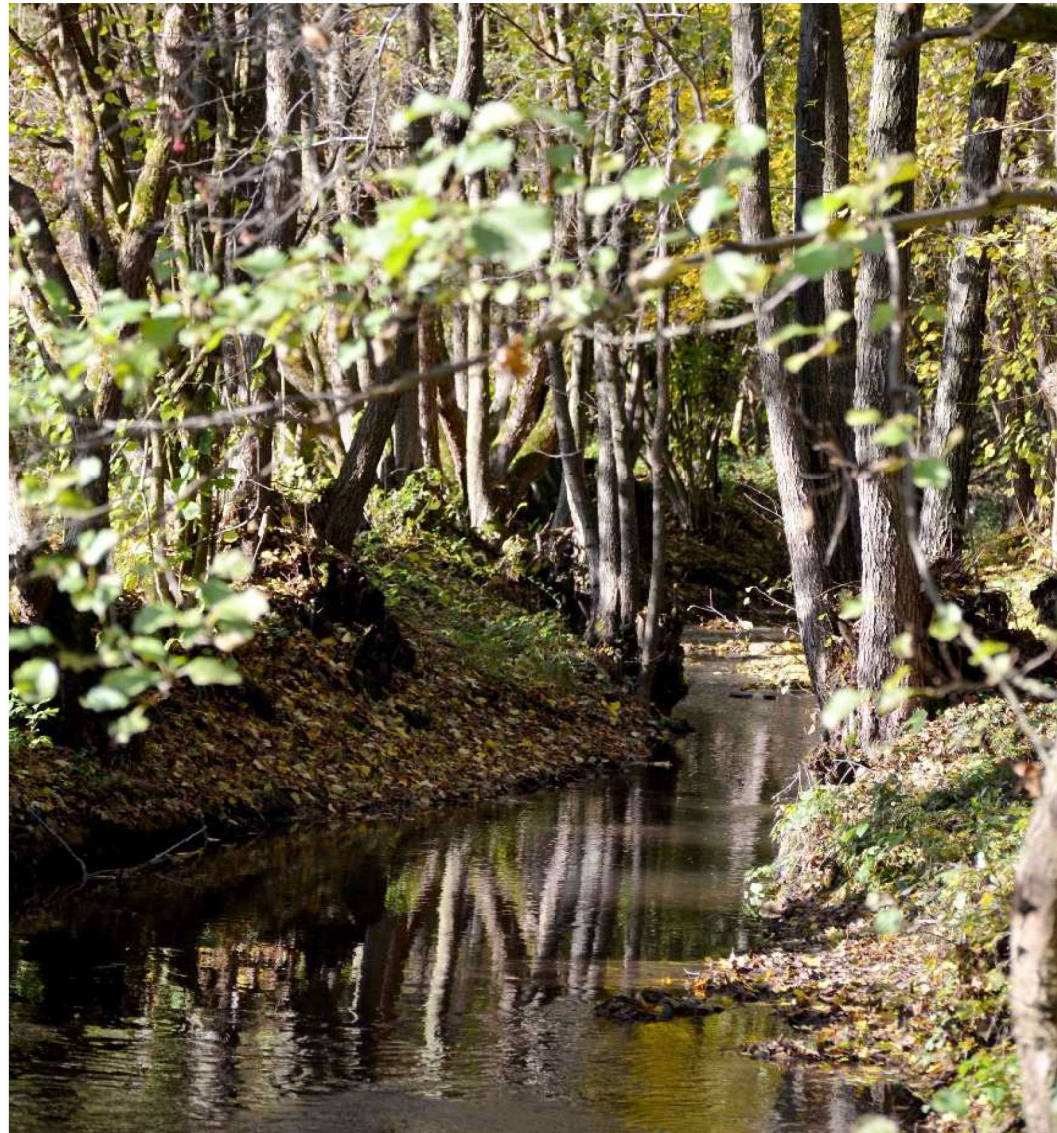
EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

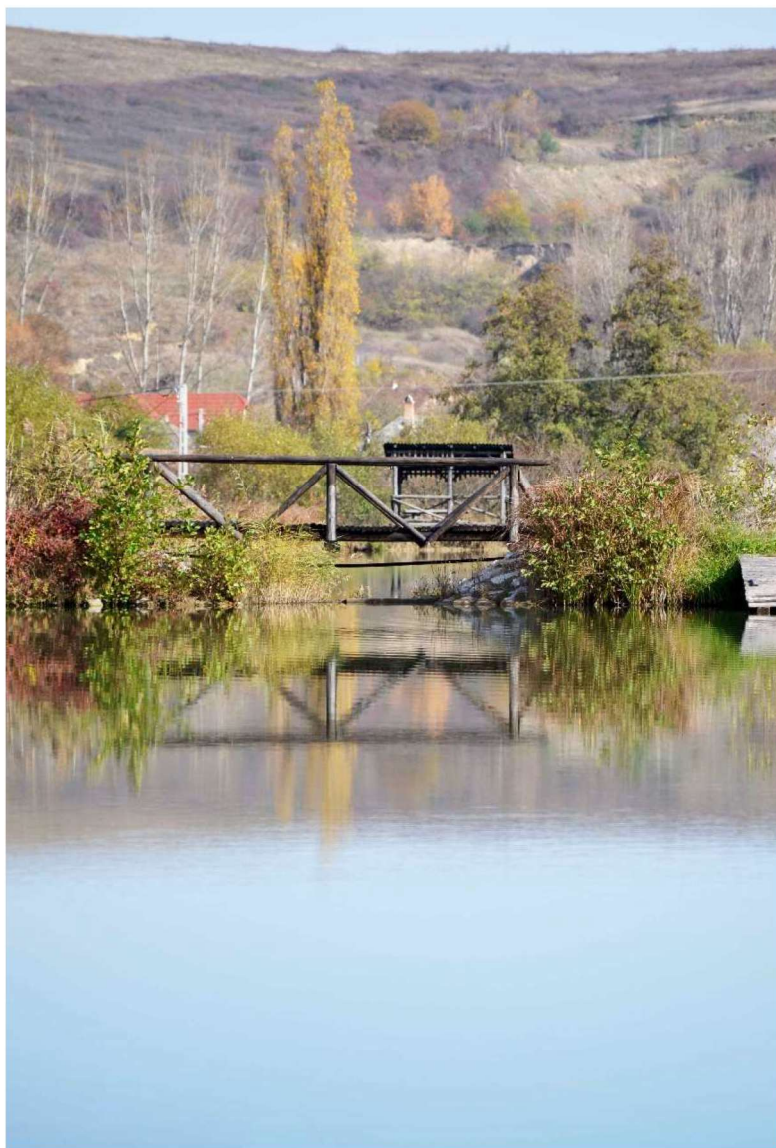
A Bükk Nemzeti Park Igazgatósága részéről kapott egyedi tájértékekre vonatkozó adatszolgáltatás kivonatát a 94. oldalon ismertetjük. Az egyedi tájértékek megóvására nagy hangsúlyt kell fektetni, ennek megfelelően közvetlen környezetüket településkép védelmi szempontból meghatározó területként szükséges kezelni.

A Nagyvölgy- és Szilvás-patak

A Szilvás-patak a Bükk-vidéken ered, Szilvásvárad településtől délre, Heves megyében, mintegy 450 méteres tengerszint feletti magasságban. A patak forrásától kezdve északi irányban halad, majd Szilvásvárad település után keletnek fordul, keresztülvág Nagyvisnyón és végül a Bán-patakba torkollik. A Bán-patak völgye és a Szilvás-patak völgye földrajzi határt képez a klasszikus értelemben vett Bükk hegység és az Upponyi-hegység között. A Szilvás-patak egyik jobb oldali mellékvize a Nagyvölgy-patak, mely Nagyvisnyónál torkollik belé. (forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szilv%C3%A1s-patak>)

A Nagyvölgy-patak a Bükk-vidéken ered, Nagyvisnyó településtől délre, Heves megyében, mintegy 400 méteres tengerszint feletti magasságban. A patak forrásától kezdve északi irányban halad, majd Nagyvisnyó település belterületén a Szilvás-patakba torkollik. A patak a Szilvás-patak egyik jobb oldali mellékvize. (forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyv%C3%B6lgy-patak>)

Nagyvisnyói horgásztó

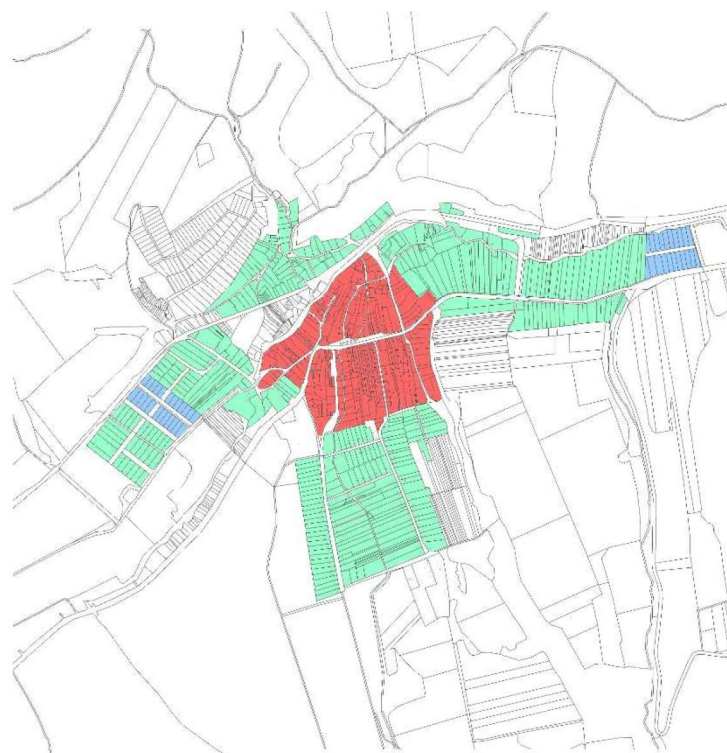
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Az eltérő karakterű településrészek lehatárolása nem egyszerű és nem egyértelmű feladat, mivel az épületek alkotta és ember formálta települési szövet folyamatosan változik. A természet körforgásának az alaptörvényei az élettelen tárgyakra (épületekre) éppúgy érvényesek, mint az élő szervezetekre. Kizárólag az épületek lecserélődési és átalakulási (korszerűsítési) folyamatai révén képes a település megújulni, ezáltal vonzó és versenyképes lenni. A kérdés csupán az, hogy ez a természetes folyamat milyen formában ölt testet.

Ideális esetben létrejöhet egy olyan egységes kép, mikor az eltérő korokból származó épületek részben azonos építészeti jegyeket hordozva - de semmiképpen sem historizálva - kerülnek megfogalmazásra. Az ilyen módon formált épületek halmaza rendezett, változatos és időben állandó képet sugároz.

Ezzel szemben helyezkedik el az az országosan általánosan elterjedt eset (ez alól sajnos Nagyvisnyó sem kivétel), mikor az egységes karakter kizárólag az egy időszakban, helyileg koncentráltan, azonos módon formált épületek halmazában érhető tetten.

Az épületek (értve ez alatt elsősorban a lakóépületeket) az 1950-es évekig közel azonos karakterformákban voltak jelen a településen. Az ezt követően bekövetkezett változások kapcsán az addig egységes karakterjegyeket hordozó településen megjelentek a tömegarányokban, szintszámokban, alaprajzi elrendezésben, tetőformában, színben merőben eltérő épületek. Ezek az épületek mindig az adott kor „divatának” megfelelően lettek megformálva. (Az időszakokra vonatkozó általános építészeti jegyek bemutatását az általános településkarakter résznél részletesebben ismertettük.)

- TÖRTÉNELMI
- CSALÁDI HÁZAS
- KERTVÁROSIAS
- KÜLTÉRÜLET

Nagyvisnyó ilyen módon négy eltérő karakterű településrésze osztható. A beépített területek túlnyomó része lakóterület, ezen belül történelmi, családi házas és kertvárosias, karakterű terület különböztethető meg. A történelmi településrészen a területi lehatárolás alapja a hagyományos településszerkezet és a még fellelhető népi építészeti emlékek e területen belüli koncentrált elhelyezkedése adja. Az családi házas karakterű településrészen az épületek változatos képet mutatnak, ahol a népi lakóépületek mellett a kocka és hajlított házak, valamint a nagyobb tömegű kétszintes nyeregtetős épületek is jelen vannak. A kertvárosias terület a 80-as 90-es években, közel azonos tömegformálási elvek szerint létrejött településrészeket jelöli. A település külterületi része egységesen külterületi karakterű településrészként lett meghatározva.

A jellemző arculat megfogalmazásakor a területen dominánsan jelenlévő elemeket (vagy hiányukat) vettük alapul, azonban ez nem jelent kizárólagosságot.

Meg kell jegyezni, hogy egyes, jellemzően intézményi, kereskedelmi-szolgáltató vagy szakrális (templom, bolt, iskola, hivatal, stb.) épületek bár jelentős hatással vannak a településképre, de ezekre az épületekre a különleges funkció, tömeg és egyéb tényezők okán speciális ajánlásokat nem fogalmaztunk meg. Ennek ellenére a lakóépületekre vonatkozó általános ajánlások figyelembevétele indokolt.

BELTERÜLET

TÖRTÉNELMI TELEPÜLÉSRÉSZ

A történelmi településrész Nagyvisnyó központi részén található, ahol a népi lakóépületek, a különleges beépítési mód és teleszerkezet élénken őrzik a múlt emlékét.

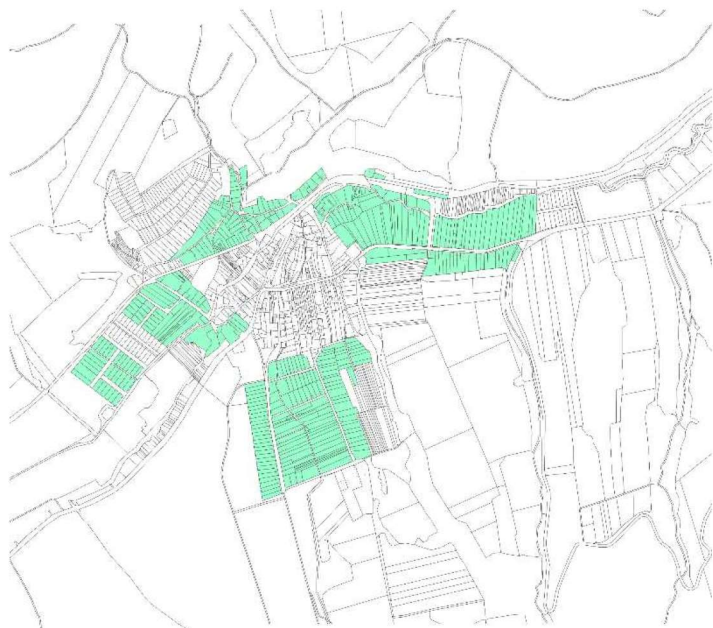
A településnek ez a része már több száz éve kialakult. Annak ellenére, hogy a területen több eltérő karakterű épület is megtalálható, a (települési viszonylatban) jelentős számú népi lakóépület nagymértékben meghatározza ennek a településrésznek az építészeti arculatát. A történelmi településrész építészeti arculatára a lakóépületek mellett több közintézmény is hatással van.

A fentiek alapján a településrészt településképi szempontból meghatározó területként indokolt kezelni, ahol javasolt a helyi területi védelem és egyes épületek, emlékművek esetében a helyi egyedi védelem megállapítása is.

A történelmi településrészen az épületek jellemzően földszintesek, de elvétve többszintes épületeket is találunk.

A népi lakóépületek tetőformája változatos. A legjellemzőbb a falazott oromzatos nyeregtető, de a kontyolt tetőforma is általánosan elterjedt. A héjazat általában agyag cserépfedés és a tető hajlása cca.: 40 fok.

CSALÁDI HÁZAS TELEPÜLÉSRÉSZ

A családi házas településrész több időszak alatt fokozatosan épült ki. Egyes utcaszakaszok rendkívül egységes építészeti arculattal rendelkeznek, máshol a különböző arányokkal bíró épületek egymásmellettsége határozza meg az utca képét.

Az ingatlanok határán álló egyszerű (nem hivalkodó) anyaghasználatú lécc vagy fém kerítések nagymértékben járulnak hozzá a pozitív településképhez.

KERTVÁROSI TELEPÜLÉSRESZ

Kertvárosi karakterű rész, a településnek azokat a részeit jelöli, ahol egybefüggően jellemző a nagy tömegű (szuterénes, tetőteres, vagy kétszintes) épületek jelenléte. Az egységes karakter az utcaszakaszonként azonos arányokkal rendelkező általában nyeregteretős oromzatos épületek adják. A közel azonos tetőhajlásra, mint közös rendezőelvre értéként kell tekinteni. A kertvárosias karakterű településrészen a kerítés és az út között széles, szépen gondozott zöldfelület gazdagítja az utcaképet.

Ezen a településrészen könnyen lehet a környezethez illeszkedő, – akár nagyobb tömeg arányokkal is bíró - modern igényes épületet létrehozni. Ennek érdekében javasoljuk, hogy az új épületek hangsúlyos eleme az utcai nyeregteretős és oromzat legyen, mely hasonló, 38 fok körüli hajlással legyen kialakítva.

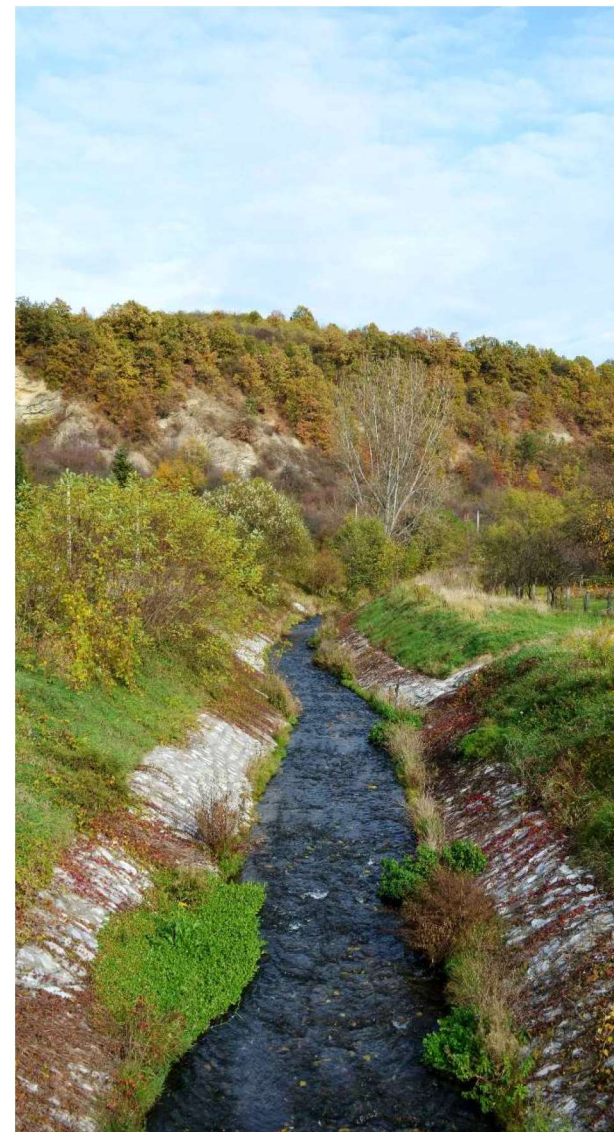
KÜLTERÜLET

KÜLTERÜLETI KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZ

A település arculatának talán egyik leghangsúlyosabb tényezője a külterületi táj képe, melyet Nagyvisnyó vonatkozásában a szántóföldek, erdők, rétek és legelők látványa, valamint a csekély számú külterületi építmények jelenléte határoz meg.

A település értékeit a Natura 2000-res védett területek és tervezett természeti területek gazdagítják, melyek térképi lehatárolását a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága által szolgáltatott adatok alapján a 91-93. oldalon mutatjuk be.

A természeti védelemmel érintett területeket településkép védelmi szempontból meghatározó területként szükséges meghatározni.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

„Az egyszerűség a végső kifinomultság.” /Leonardo da Vinci/

A következő fejezetben kísérletet teszünk arra, hogy bemutassuk azokat a viselkedési módokat, melyek követése segíthet egy szebb lakókörnyezet kialakításában. Az épületek vagy a település szépségének a mibenléte nehezen értelmezhető. Megoszlanak a vélemények arról, hogy az építészeti „szépség” mit is jelent, milyen formán értelmezhető és írható le. Az építészetben folyamatosan jelen van az innováció, a kísérletezés, a folyamatos megújulás iránti vágy, mely az egyén szabadság- és öntudatával keveredve az építészet eszközrendszerét alkalmazva nem egyszer megosztó eredményekre vezet. Számos esetben lehet hallani egy bántó építészeti alkotás vagy elem védelmében felhozott érvek között a szubjektíven megítélhető művészet szabadságára való hivatkozást, de ez nem összetévesztendő a kirívó, magamutogató és önző (építészeti) viselkedéssel. Az építészeti szépség nem szubjektív, mivel mindig jelen van valamiféle elv, mely keretbe fogja és rendszerezi. Az ilyen módon – tudatosan - formált épület végül lehet megosztó, illetve kétségbe vonható a szépsége, de semmiképpen sem igénytelen. Fontos felismerni és tudni a különbséget az igényes és igénytelen, a művészi és giccses, az illeszkedő és kirívó között, mivel csak így lehet – az egyén szabadságára való hivatkozással - valóban felelősségteljes és tudatos döntést hozni. Ellenkező esetben az önámítás csapdájába esve magunk áldozatokká, a csicsás építményünk pedig köznevetség tárgyává válhat (vagy fordítva).

Minden építtető, telek, helyzet és adottság más, éppen ezért minden tervezési feladat megválaszolandó kérdések sokaságát veti föl. A település építészeti értékei között említendő a régi településszerkezet, a többnyire egységes utcakép, a rendezettség, a településrészenként többnyire azonos tömegképzés, az ereszvonal közel azonos magassága és nem utolsósorban a néhol még ma is fellelhető hagyományos építészeti karakterjegyek. Az épületek tervezésekor legyen az új épület építése vagy a meglévő felújítása, bővítése, ezekhez illeszkedni kell. A tervezés során nagy körültekintésre van szükség, mivel az építtetői igényeknek a komplex települési szövet már kialakult rendszerébe való átültetése több munkát és kötöttséget, ezzel együtt nagyobb érzékenységet követel meg a tervezőtől és az építtetőtől.

Nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, és leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat. Az ajánlások természetesen nem azt a célt szolgálják, hogy szolgalelkűen másolják azokat, mivel ami jó megoldás az egyik esetben, az más körülmények között akár hibás is lehet.

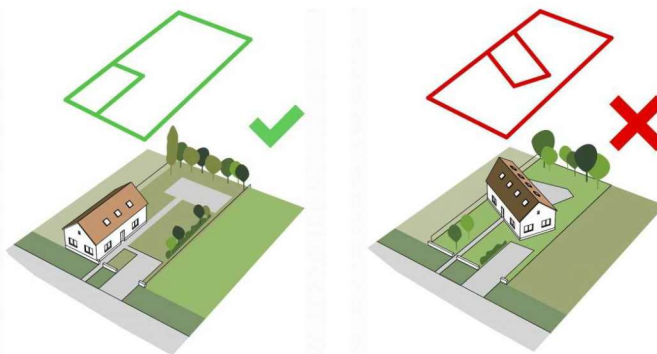
ÉPÍTÉSZETI MINŐSÉG

“Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak.” /NEMZETI ÉPÍTÉSZPOLITIKA/

A minőségi épített és táji környezet kialakításához színvonalas humán és tárgyi elemek alkalmazásán keresztül vezet az út, azonban nem minden esetben kell, hogy ezek többlet anyagi ráfordítást jelentsenek. A legfontosabb, hogy helyesen tudjuk az igényeinket és lehetőségeinket felmérni, és majd csak ezek tudatában hozunk felelősségteljes építetói döntéseket. Figyeljünk az apró részletekre és próbáljuk megérteni az életterünket működtető hatásokat. A meglévő értékeket felhasználva törekedjünk a magunk és környezetünk elégedettségére egyaránt szolgáló épület létrehozására. Jó építészts válasszunk, akinek adunk a szavára és fogadjuk el a szakmai javaslatait. Használjunk minőségi és/vagy egyszerű, természetes anyagokat. Tartózkodjunk a kivagyri és öncélú építészeti (környezetformálási) megnyilvánulás minden formájától.

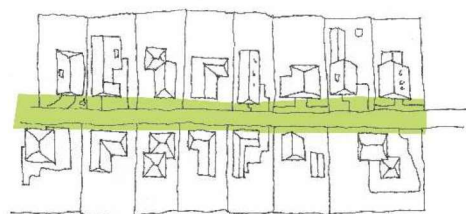
TELEK KIVÁLASZTÁSA

Fontos, hogy már a telekvásárlás előtt tájékozódjunk az önkormányzatnál (főépítésznél), hogy a kiszemelt telek adottságai megfelelnek-e az előzetes elképzeléseinknek, mivel az eltérő karakterjegyeket hordozó településrészekhez eltérő szabályok társulhatnak.

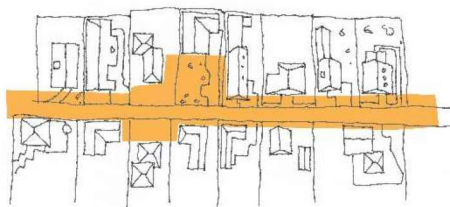
TELEPÍTÉS

A településkép legidőtállóbb eleme a településszkezet, melynek kialakulásában és formálásában jellemzően a domborzati és vízelvezetési viszonyok, a közlekedési kapcsolatok, valamint a telek tájolási viszonyai játszottak szerepet. Sok helyen a régi telkek még őrzik a korabeli parcellázás nyomait. Új építési telek kialakítása és ezen keresztül az építési hely létrejöttekor a települési környezet meglévő elemeire és azok arányaira fokozott figyelemmel kell lenni.

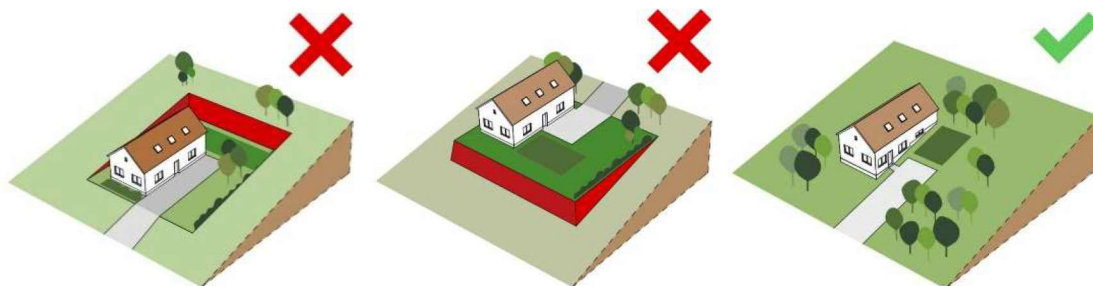
Az észszerűség határain belül a telekalakítás (telekhatárrendezés) elfogadható, de a már kialakult utcákban a több telek összevonásával létrejövő, – a meglévőektől kirívóan eltérő formájú és méretű – "új telek", és ennek egyenes következményeként a rajta megvalósuló eltérő arányrendszerre alapozott épület létesítése a településen nem kívánatos. Az új épületünket – figyelemmel a helyi építési szabályzat előírásaira – a szomszédos házak kialakult építési tengelyének figyelembevételével szükséges megvalósítani.

A Nagyvisnyó különleges építészeti arculatának részeként a történelmi településrészen a soros udvaras beépítési mód megtartása különösen ajánlott.

A családi házas és kertvárosias részeken a túlzottan hátrahúzott épület megszakítja a már kialakult utcakép ritmusa és akadályozza egy védett kertrész kialakítását, ezért kerülendő.

Nagyvisnyó családi házas és kertvárosias részén a családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház előtt kis előkerttel és mögötte a növényzettel fedett kert résszel. Az egységes (kialakult) beépítési vonal megtartása követelmény. Nagyvisnyón nem elfogadható, ha egy ház az utcára jellemzőtől eltérően van telepítve.

TEREPALAKÍTÁS

Elődeink tapasztalati úton szerzett, és emberöltőkön át hagyományozott környezetismerete olyan tájhasználati és építészeti kultúrát teremtett, mely eredményeként létrejött az épületek és a befogadó táj környezet szerves kapcsolata. Korunk gazdasági lehetőségeit és technológiai eszközeit felhasználva könnyűszerrel formáljuk a tájat és feledkezünk meg arról, hogy nem a természeti környezetnek kell az emberhez igazodnia, hanem éppen ellenkezőleg. A kedvező településkép kialakítása érdekében el kell kerülni minden jelentős földmunkával járó beavatkozást (terasz képzés, túlzott feltöltés) és az épületeket a meglévő felszíni adottságokra idomuló módon szükséges megvalósítani. Ne feledkezzünk meg arról, hogy az emberi tevékenység okozta tájsebek begyógyítása – ha az teljességgel nem visszafordíthatatlan – csak rendkívül időigényes folyamaton keresztül valósulhat meg.

Nagyvisnyón sík és enyhén lejtős telekre egyaránt lehet számítani.

Az épület körbevéjása nem elfogadható, mert az így létrejövő kert rosszul használható és az esővíz is összegyűlik a mélyedésben.

Az épület kiemelése sem elfogadható, hiszen így a ház kiemelkedik a szomszédai közül, a terepmagasság sem lenne egységes.

A lakóépület részleges bevéjása vagy az épület terepbe illesztése a legmegfelelőbb módja a terepalakításnak. Az így létrehozott épület kapcsolata a környezetével jó és a földmunka minimális.

TÖMEGKÉPZÉS

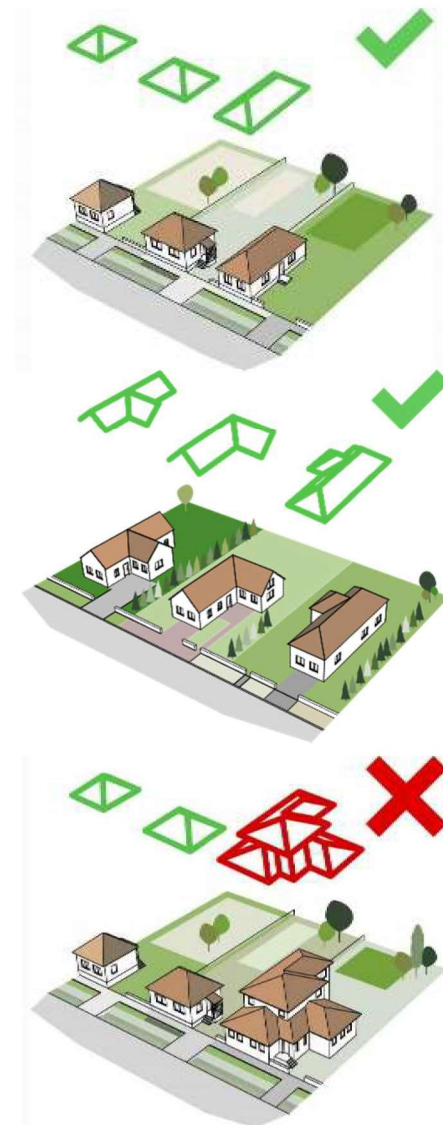
Új épület építése, meglévő épület átalakítása vagy bővítése során elsődleges szempont a telek adottságainak a felmérése, majd csak ezt követően szabad a tervez(get)ésnek hozzákezdeni. A meglévő állapot feltérképezése nem korlátozódhat kizárólag a saját ingatlanunk területére, mivel a közvetlen környezetet, illetve tágabb kitekintésben a település(rész)i adottságokat is kötelező figyelembe venni. Az épület tömegének meghatározása csak az utca és az épületek tömeg arányának megértésével lehetséges. Az épület léptékének, tömegének, arányának a meghatározása komplex megközelítést követel meg, tekintettel arra, hogy egyszerre kell figyelembe venni a telek adottságait (szélesség, domborzati viszonyok), az építetők igényeket, lehetőségeket és ezt kell integrálni az adott korszak technikai színvonalához. A harmónikus lakókörnyezet titka a megfelelő teleknagyságokhoz illő, arányos beépítésben rejlik. Az építetők hibát követnek el, ha a régi keskeny telekosztásra aránytalanul nagy és széles új házat építenek. A hagyományos vidéki életmódhoz igazodóan kialakult keskeny fésűs telekosztás esetén a hatalmas tömb, vagy tömegében kírívóan eltérő mediterrán típusú házak megbontják és zavarják a faluképet.

Keskeny telek esetén a hagyományos arányokkal bíró hosszúházias épülettömeg mellett megoldás lehet az "L" vagy "T" elrendezésű ház elhelyezése, vagy ilyen formára történő bővítése. Ebben az esetben az 5-7 m traktusszélességű hossz- és keresztzárny nyugodt és kiegyensúlyozott épülettömeget hoz létre, mely nyeregteret fedve harmonikusan illeszkedik a település képébe.

Nagyvisnyón az egyszerű és a visszafogottan tagolt tömegképzés a meghatározó, ezért új épület építése esetén is ilyen módon szükséges eljárni.

A túlságosan tagolt alaprajzú épület amellet, hogy nem illeszkedik a környezethez, épületszerkezeti problémákat is felvet, ezért Nagyvisnyón ilyen tömegképzésű épület építése nem ajánlott.

Nagyvisnyón a történelmi településrészen általánosságban javasoljuk a népi lakóépületek tömegarányát megidéző épületek létrehozását. A keskeny, hosszú telkek formájából adódóan a rajtuk fekvő épületek is hosszanti alakúak voltak. A korabeli épületeket sohasem felfelé, hanem hátrafelé bővítették, ezzel a szakaszos építkezéssel megteremtve a hosszú házat. Korábban a hagyományos népi lakóépületek padlását nem építették be, de amennyiben a használati igény ezt megkívánja, úgy erre lehetőség van. Ilyen esetben figyeljünk arra, hogy:

- a tetőtér térdfalasan történő beépítése csak az utcafronttól hátrébb javasolt
- elsősorban tetősíkkabla alkalmazása javasolt tekintettel arra, hogy kevésbé bontja meg a nyugodt tetősík látványát
- tetőből kiálló tetőfelépítmény és térdfalas tetőképzés csak az utcavonaltól hátrébb, az épület egyharmadától javasolt
- a nagyméretű, aránytalan tetőfelépítmények létesítését kerülni kell

A **családi házas** településrészen nagy számban jelenlévő négyzetes alaprajzú ún. kockaházak épületek korszerűsítése kapcsán lehetőség nyílik az épületek településképi szempontból kedvező átalakítására is. Ebben az esetben rendkívül széles az az építészeti eszköztár, melyet alkalmazhatunk. Lehetőség van átmeneti terek létrehozására, melyek megidézik a korabeli tornácok és verandák világát. Visszafogott oromzatképzéssel új arculatot adhatunk az épületünknek, mely egyszerre teremtheti meg a kapcsolatot a hagyományos múlt és egyedi modern jelen között.

A **kertvárosi** településrészen az általános tömegalakítási elvek betartását javasoljuk.

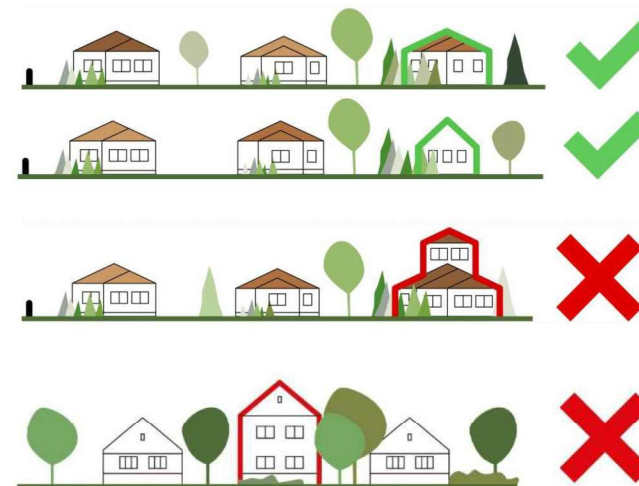
MAGASSÁG

A **történelmi** településrészen a lakóépületek jellemzően földszintesek, ilyen módon új épület építése esetén is a földszintes kialakítást kell előnyben részesíteni.

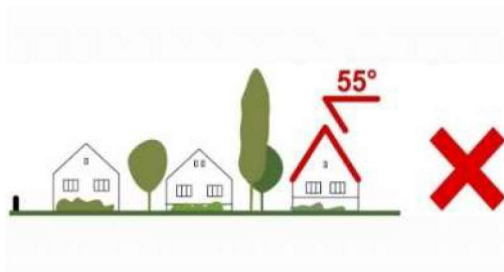
A **családi házas** karakterű településrészen az épületek magassága rendkívül változatos, egyaránt fellelhetők a földszintes, a szuterénes, a térdfalas tetőteres és a kétszintes épületek is. Ezen a településrészen javasoljuk a szomszédos ingatlanok magasságához való igazodást. Nagy eltérések esetén a méretkülönbségek közti átmenetképzés kedvező hatású.

Azokban az egységes utcaképzű területeken, ahol az ereszvonal magassága és az épület gerince azonos magasságú, ott ezek megtartása rendkívül fontos. Ezekben a településrészekben a kialakult környezethez illeszkedő épületek építését javasoljuk. A tető felújítása esetén elsősorban az eredeti forma és mérete megtartása a javasolt.

A **nyeregtetős** területen a kétszintes, tetőtér beépítéses és egyszintes épületek egyaránt jellemzőek, ezért a földszintes és tetőteres épületek mellett a kétszintes épület elhelyezésére ezek a területek javasolhatók.

TETŐHAJLÁS - TETŐFORMA

Nagyvisnyó változatos tetőformákban bővelkedő település. Az épületek kivétel nélkül magasztos kialakításúak.

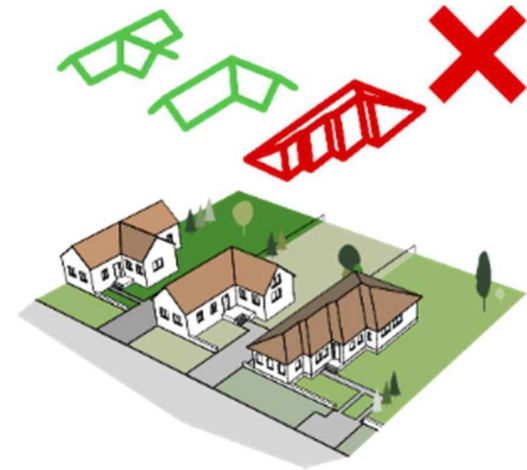
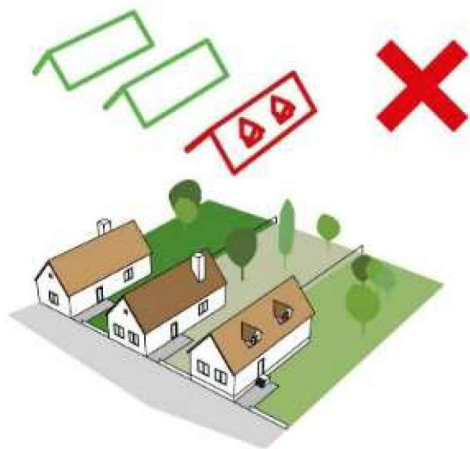
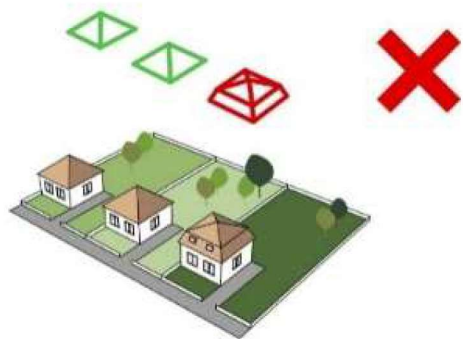
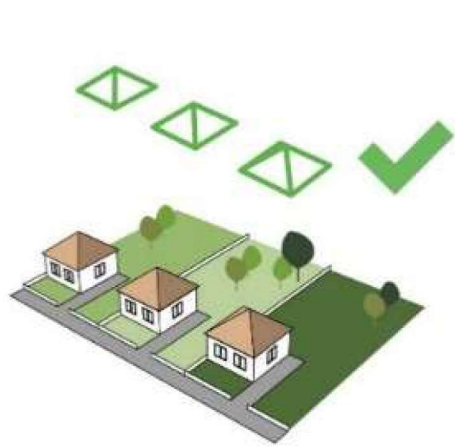
A **történelmi** településrészen meghatározó a nyeregtető, azon belül a kontyolt, csonka kontyos vagy az oromzatos egyaránt megtalálható. A tető hajlása jellemzően cca.: 35-42°. Ezen a településrészen a hagyományos arányokhoz illeszkedő tetőképzés követelmény! Tekintettel arra, hogy a karakterterületen a kontyolt és oromzatos nyeregtetők egyaránt megtalálhatók, ezért ezek szabadon alkalmazhatók, de a több traktusszélességű nagy felületű utcafronti oromzatok kerülendők.

A **családi** házas településrészen a sátortető, a kontyolt és oromzatos nyeregtető a legmeghatározóbb. A tető hajlása általában 35-42°. Az azonos arányokkal és színekkel rendelkező tetők kellemes, rendezett érzést sugároznak, ezért új tető építésekor (régii felújításakor) erre a harmonikus képre tekintettel kell lenni.

A **kertvárosi** településrészen a nyeregtető 38-45° közötti kialakítású. Ennek megfelelően új tető építésekor figyelemmel kell lenni a kialakult utcaképre, a jellemző tetőformára és hajlásszögre, mivel ezek a harmonikus utcakép alapfeltételei.

A helyi viszonyoktól idegen, meredek (alpesi) vagy alacsony (mediterrán) hajlásszögű, esetleg többszörösen összetett tetőformákat kerülni kell, mivel azok nem illenek a település arculatához. A jellemző hajlásszögtől nagymértékben eltérő tető zavaró látványt nyújt. Tetőtérbeépítés esetén tetősikablakot alkalmazunk, mivel a nagyméretű, aránytalan tetőfelépítmények zavarólag hatnak a nyugodt tetősíkon.

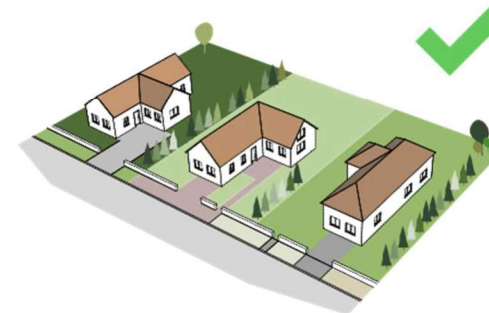
SZÍNHASZNÁLAT

Nagyvisnyón az általánosan alkalmazott színvilág változatos. Az épületek színezése során a környezethez való illeszkedés érdekében a fehér, tört fehér, a homok- és agyagszín, a tégl- és terrakotta vörös színek, a pasztell földszínek, valamint természetes építőanyagok színeinek alkalmazása javasoltak. A homlokzat színezésekor tartózkodjunk a rikító, élénk, harsány és a nagyon sötét színektől.

A kerítések, kapukon, ajtókon és ablakokon a barna színárnyalatai mellett a szürke és zöld különböző (nem élénk) színárnyalatai is (épületenként csak egy színben) alkalmazhatók.

Tetőfedő anyagok esetében szintén a környezethez való illeszkedés érdekében részesítsük előnyben a hagyományos natúr agyagcserép (terrakotta) színű anyagokat és a környezethez még megfelelő módon illeszkedni képes szürke, barna, rozsdabarna színűeket.

Semmi esetre se alkalmazzunk a hagyományos tetőfedő anyagok természetes színvilágától eltérő (zöld, kék, fehér, „körömlakk” piros) vagy rikító, csillogó, fénylő anyagokat!

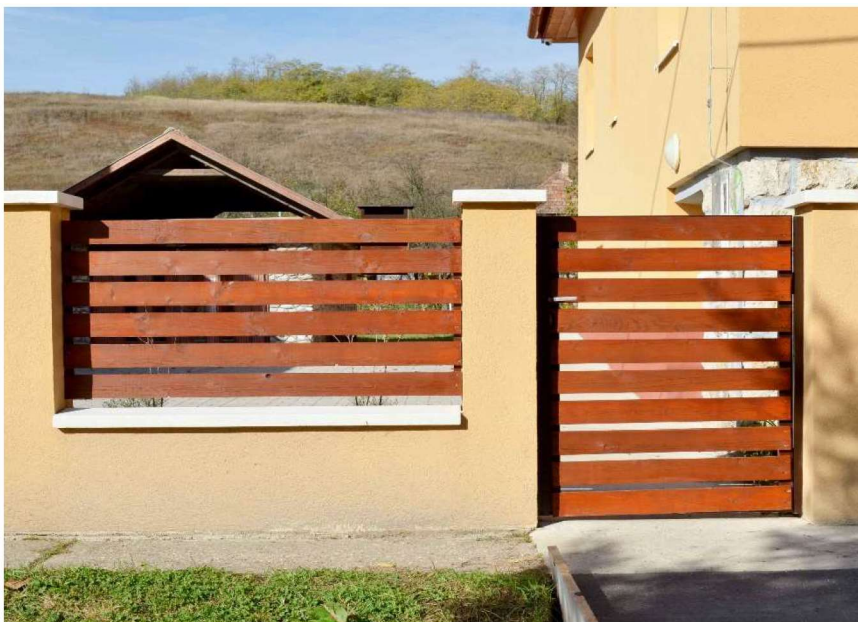
KERÍTÉSEK

Amióta magántulajdon létezik, azóta szinte minden telket, telekrészt kerítéssel választanak el a tulajdonosok. A kerítések különleges pozíciójukból adódóan egyszerre elhatároló és kapcsolatteremtő szerepkörben is megjelennek. A kapuban – legyen az a személyi- vagy gépjármű közlekedésére alkalmas kis és nagykapu, – ölt testet a köz- és magánterületek összekötése.

Az utcai határvonal építmény általi kijelölése, valamint azok kapcsolódó műtárgyai rendkívüli jelentőséggel bírnak a településkép formálása során. A településkép alatt egyszerre kell érteni a vizuálisan felfogható élmények mellett az általuk generált mentális képet is. Rossz példaként említendő a szögesdróttal gazdagított magas tömör kerítések, melyek bizalmatlanságot sugároznak, ezért az ilyenek rendkívül kedvezőtlenek az ideális településkép szempontjából.

Az áttört kerítés lehetőséget teremt arra, hogy a járókelők megcsodálják a szépen gondozott virágos előkertet. A nem tömör fém kerítések teremtik meg a legnagyobb átláthatóságot és az ilyen módon formált kerítés a védelmi funkció mellett biztosítja, hogy az épület teljes homlokzata feltáruljon az utca irányába.

A kerítések fizikai korlátként való felfogása mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kap annak esztétikai vetülete, és ilyen módon a kerítés lakóházunkat keretbe fogva díszítő, kiegészítő szerepet is kap. A magyar építészeti hagyományokra visszatekintve nem találunk olyan építőanyagot, technikát, vagy technológiát, amit ne alkalmaztak volna már kerítés építésre.

A kerítések kezdetben kizárólag fából készültek. A léc, deszka, palló kerítések napjainkban is kedveltek. A fa mellett a kovácsoltvas, fémpálcás vagy a dróthálós (Haidekker) fém kerítések változatai a legelterjedtebbek. Falazott kerítések esetében a lábazat és az oszlop legtöbbször kő, téglá vagy beton anyagból készült. Az anyagok változatossága akár egy ingatlanhoz tartozó kerítés esetében összetetten is megjelenhet. A rendelkezésre álló anyagok és a lehetséges formák, minták sokasága végtelen számú lehetőséget teremt számunkra, mellyel egyedien formálhatjuk kerítésünket. Az azonos arányokkal bíró kerítés részletek (lábazat magasság, oszlop magasság, a közök közel azonos szélessége és magassága) utcaképet rendező vonalakat jelölnek ki, melyek megtartása erősen ajánlott. Nagyvisnyón nyitott szemmel sétálva sok jó példát lehet találni az igényesen megfogalmazott kerítésekre.

Ajánlások:

Az egységes utcakép megőrzése érdekében a kerítéseken biztosítani kell az átláthatóságot.

Településünkre nem jellemző a teljesen tömör, zárt utcai kerítés, így nem is kívánatos ilyen építése. Indokolt esetben a sűrűbb lécezéssel, gyékénytakarással vagy növényzet telepítésével korlátozható az átláthatóság.

Az azonos magasságú kerítések vonala kellemesen vezeti végig a szemet az utcán, ezért törekedni kell az utcában kialakult, jellemző állapotokhoz igazodó magasságú lábazat és kerítés létesítésére. Ennek hiányában a tömör lábazat magassága ne haladja meg a 60 cm-t, a kerítés teljes magassága pedig a 160 cm-t.

A kapuk elhelyezésére is érdemes figyelmet fordítani és az utcában már kialakult rendhez igazodni. A személyi- és gépjárművek közlekedésére alkalmas kapuk kialakításakor törekedjünk azok diszkrét, nem hivalkodó hangsúlyozására. A kapu megfogalmazásakor nem szerencsés a más országgrészek, vagy határon túli vidékre jellemző minták feltétel nélküli követése, ezért javasoljuk, hogy elsősorban a helyi hagyományokat vegyék alapul.

A kerítés kialakításakor törekedjünk a hagyományos igényességre, semmiképpen sem hátrány, ha a lábazatot, oszlopokat, mezőket a legegyszerűbb eszközökkel formáljuk meg (pl: simított beton felületek, fa kerítés lécek).

Az egyszerű beton lábazat és oszlopok képzésekor a plasztikus minták, az igényesen formált oszlopfej, vagy a felületi struktúrával való játék elegendő eszköz egy egyedi, de visszafogottan illeszkedő kerítés kialakításához.

A kerítések és kapuk anyaghasználatára elsősorban a fa, mint természetes anyag kínálkozik, ezt mindenkor bátran alkalmazhatjuk. A fa mellett a fém kerítések is rendkívül igényes módon alakíthatók ki.

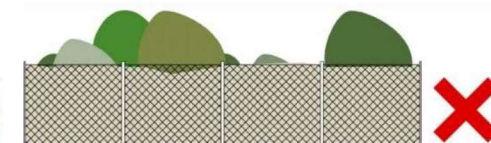
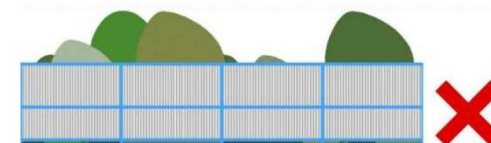
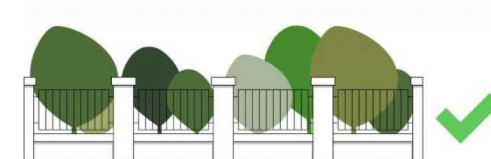
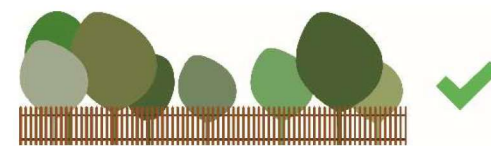
Jó tékony, ha a kerítésekben visszaköszönnek épületünk egyes részletei, építészeti elemei (pl.: szín, anyag, minta stb.), ilyen módon az összhang megteremthető.

A településünk arculatához nem illik a lábazat nélküli fonott, vagy hegesztett dróthálóból készült utcafronti kerítés.

Nem ajánljuk a kerítés falazott részét csempével, hulladék vagy mediterrán kővel burkolni.

Trapézlemez, cserepeslemez, hullámpala, műanyag hullámlemez utcai kerítésnek való felhasználása tilos!

Az előre gyártott teljesen tömör beton kerítés elemek alkalmazását is kerülni kell.

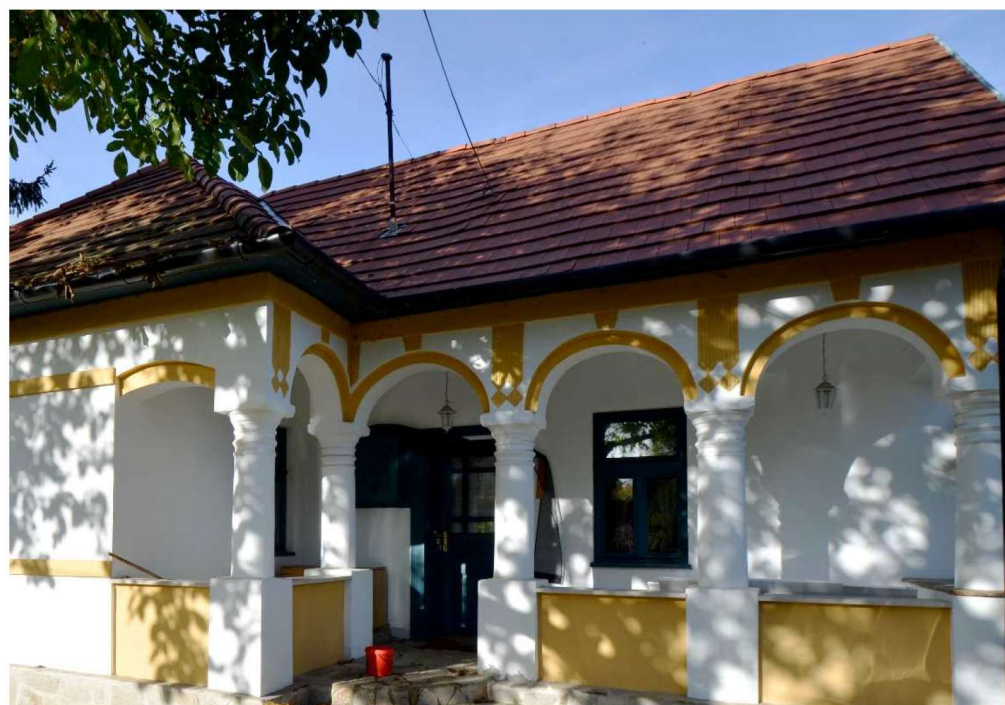

TORNÁCOK, TERASZOK

A régi lakóépületek tornáca a magyarországi népi építészet jellegzetessége és egyik legmarkánsabb megjelenési formája. Kialakulását a szakirodalom a XIX. század elejére teszi, de egyes források szerint már jóval korábban, a török dúlás utáni időkben megjelent Magyarországon. A tornác a parasztház egyik fontos szerkezeti része, kinézetét, formáját meghatározó látványos építészeti eleme. Szerkezeti funkciója, hogy tartsa a széles tetőt, ami biztosítja, hogy a rá hulló csapadék minél távolabb kerüljön a földre az épület falától. Kialakítása révén egy félig zárt, félig nyitott teret határol le, mely előtetőt is biztosít a bejárathoz. A tornác lehetőséget ad arra, hogy a nagy melegben vagy csapadékos idő esetén a lakók a félig nyitott folyosóra húzódjanak, de még így is a szabad levegőn tartózkodhassanak.

Nyaranta a tornác árnyékolja az épület falát, így a falon lévő ablakokat nem éri közvetlen napsütés, télen viszont a nap alacsonyabb szögéből adódóan beengedi a sugarait a szobákba, ezáltal felmelegítve azt. A tornác – mai szóhasználattal – a passzív napvédelem, a klímaszabályozás egyik első és mi tagadás egyik leghatékonyabb szerkezete.

Számos más szerepe mellett a tornác tárolási, olykor háló funkciót is betöltött. A tornácos épületek építészeti arculatában bekövetkezett változás, mikor a tornácot részben vagy egészben befalazták, vagy beüvegezték. Ennek hatására az épület elvesztette az egyediségét, ezért a tornácok félig nyitott, zárt térként való megőrzését javasoljuk.

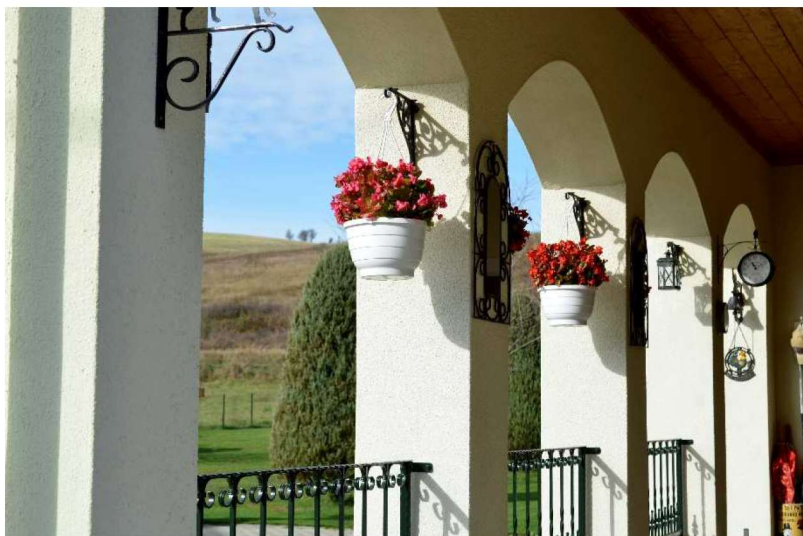
A tornác elhelyezkedése és kialakítása szempontjából településünkön számos változattal találkozhatunk. A legelterjedtebbek az oldal és az ún. lopott tornácok épületek, ilyenkor az oszlopsor vagy végig fut a lakóház oldalán, vagy az egyik esetleg mindkét végén helyiséggel lezárásra kerül.

A tornácok tartóoszlopai készülhetnek fából, de a komolyabb változatok kőből, téglából falazottak. Az oszlop vagy pillér kialakítás egyaránt jellemző.

A fából készült oszlopos tornácokon a látványos ács- és asztalos munkák is visszatükröződnek. Nem ritka látvány az alátámasztások között mellvéd kialakítás, mely a tornác és az udvar fizikai lehatárolására szolgál.

A közők kiváltása lehetett egyenes fagerendás vagy boltozott, azon belül félkörív, kosárgörbe, szegmensív, több karélyos.

A meglévő tornácok felújítása, helyreállítása, állagának, állapotának megővése településképi szempontból fontos. A felújításnál törekedni kell a tornác jellegének és értékes részleteinek megtartására. Felújításuknál törekedni kell az eredeti szerkezeti illesztések megtartására. Új tornácok vagy új tornácos épület építésénél, a településünkön jellemző kialakítások követendők. A tornácokra a cserépfedés a legmegfelelőbb, ami a lakóépület tetőszerkezetének folytatásaként kerüljön kialakításra. A teraszok ugyancsak sok pozitív tulajdonsággal rendelkeznek, mivel bizonyos értelemben a modern kor igényei és a múlt hagyományai ötvöződnek benne. A kellő alapossggal megfogalmazott terasz összeköttetést biztosít a belső tér és a kert között. Az ilyen módon kialakított tér az időjárási viszonyoktól védelmet nyújtva kiterjeszti életterünket, ezzel lehetőséget teremtve a teljeskörű kibontakozásra. A terasz a családi és baráti összejövetelek szintereként közösségteremtő funkciót is be tud tölteni.

AJTÓK, ABLAKOK

Ahogy a település arculat az épületek sokaságából, úgy az épületek arculata a különböző szerkezetek és építészeti elemek egymásra hatásából következik. Ennek az egyedi képnek a formálásában kimagasló szereppel bírnak a nyílászárók (ajtók, ablakok), melyek az épület megjelenését és hangulatát jelentős mértékben befolyásolják. E szerkezetek teremtik meg a kapcsolatot a külső és belső terek között, biztosítják a szükséges bevilágítást és a megfelelő hő- és hangvédelmet.

A nyílászárók anyagát, színét, méreteit, arányait mindig az adott korok lehetőségei, igényei, olykor eszméi határozták meg.

Népi lakóépületeink túlnyomó többségének utcai homlokzatán általában két darab osztott, álló ablak volt látható, azonban ezek egy jelentős részét a hatvanas, hetvenes években négyzetes, vagy fekvő arányú kétszárnyú, két vagy háromosztású ablakra cserélték. Kétségtelen, hogy az ilyen módon korszerűsített épületek világosabbak lettek, de ez a folyamat az épületek hagyományos arculatának az elvesztését eredményezte. Az ilyen esetekben javasoljuk az eredeti állapotot anyag és szín azonos változatban visszaállítani.

Napjaink energetikai korszerűsítési törekvéseire tekintettel (és a vonatkozó pályázati kiírásokban szereplő feltételekre) a műanyag nyílászárók megkerülhetetlen szereplői a hazai nyílászáró piacnak. Nem kívánunk értékrendet felállítani fa, fém vagy műanyag profilú nyílászárók között, de a következő jótanácsok megfontolását erősen ajánljuk.

Ahogy majdnem minden szerkezet esetében, úgy itt is a fa a legősibb alapanyag, ezért bármilyen épületen (az arányokra és színekre tekintettel) elsődlegesen alkalmazható.

Az épület építési korszakának megfelelő arányú, méretű, anyagú nyílászáró beépítését preferáljuk.

A műanyag nyílászárók rendkívül jó hőtechnikai tulajdonsággal bírnak, de gyakori (vagy gépészeti) szellőztetést kívánnak.

A korszerű nyílászárók profil (keret, szárny) mérete más arányokkal bír, ami az épület megjelenését rendkívüli mértékben képes megváltoztatni, ilyen esetben a káva mélység növelésével kedvező hatásokat érhetünk el.

A nyílászárók színének harmonizálni kell az épület egészével, de elsősorban javasoljuk a barna, olívaöld vagy ezek szürkével tört árnyalatait.

A nyílászáróknak az épület egészével egy rendszert kell alkotniuk.

Árnyékolástechnikai szempontból elsődlegesen az ablak színével azonos rejtett vagy belső redőnytökös változatokat javasoljuk. Külső tokos redőnyök alkalmazása még színazonosság esetén sem javasolt.

A külső zsalugáter alkalmazása során mérlegelni szükséges annak az egész épületre gyakorolt hatását.

A nyílás keretezése esetén részlegesen megjelenő ragasztott polisztirol elemeket ne alkalmazzunk. Helyette teljesen körbefutó vakolat díszítést helyezünk el a homlokzaton.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A homlokzat az épület arca, és ebben az arcban a gazda saját képe (annak szokásai, gondolkodásmódja, ízlése, értékrendje) tükröződik vissza, éppen ezért nem mindegy, hogy milyen formában fordulunk a közterület (a közösség) felé.

Az épületek homlokzatának a díszítését minden korban az önkifejezés egyik eszközeként alkalmazták, melyet mi is használhatunk, de figyeljünk a végső összsképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben.

Minden épület kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő, rendezett kiosztására.

A népi lakóépületeken néhol még fellelhető vakolat díszek és díszített orozatok kimagasló értéket képviselnek, ezért megóvásukról gondoskodni kell. Az ilyen jellegű épületeken külső oldali hőszigetelés alkalmazása nem javasolt, mivel az épület hagyományos arányainak a torzulása mellett az értékes ornamentika is elveszik.

Ugyancsak értéket képviselnek a múlt században épített házak homlokzatképzései, melyek jó példák arra, hogy miként lehet egy teljesen azonos épülettömegekből álló halmazt kreatívan egyedivé varázsolni.

A 70-es, 80-as években épült nagy tömegű épületekre általánosságban jellemző, hogy homlokzatuk tagolatlan. Méretükből fakadóan a településképet jelentősen meghatározó elemek, ezért egyéb építészeti eszközökkel való hangsúlyozásuk nem szükséges. Az ilyen épületek komplex felújítása esetén a tudatosan, építészeti tervezett színezési koncepcióval, a hozzá illeszkedő tetőfedés és nyílászárók megfelelő színének és anyagának a megválasztásával a nagy tömegérzetet oldani lehet. Az igényes anyag és színhasználat alkalmazásával megújuló épületünk visszafogott, de változatosságban bővelkedő egyedi arculatú értéké válhat a településünkön.

Anyaghasználat:

Épületünk felújításakor, új épület építésekor az igényes, modern építőanyagok és a hagyományos természetes építőanyagok együttes alkalmazása esztétikus megoldásokra vezet.

Az építőanyagok (kő, tégl) anyagszerűen csak kevés helyen jelennek meg a homlokzatokon. A településen a homlokzati anyaghasználatra jellemzőek a vakolt vagy kőporos felületek, melyek színei visszafogottan változatosak. Javasoljuk, hogy az épületek homlokzatán a vakolt felületek domináljanak. Az eltérő struktúrájú (finom, durva) vakolatok egyidejű - megfelelő módon történő - alkalmazása segíthet változatossá tenni az akár teljesen egyszínű homlokzatot is.

Utólagos hőszigetelés esetén minőségi anyagokat válasszunk!

A fa (gerenda) ház architektúrájú épület a településen nem jellemző, ezért ilyen jellegű épület építését nem javasoljuk. A fa szerkezetek és faanyagok (lást díszített fa oromzat, borona falas építkezési hagyományok, csűr épület) mindig is az építészeti kultúránk részét képezték, ezért építészeti forrásként való alkalmazásuk javasolt.

A fa védőszerrel (lazúrral, páccal) való kezelésekor figyeljünk arra, hogy a helyben fellelhető faanyagok természetes, a fa természetes öregedési színével azonos színt válasszunk (pl. sötétbarna, poliszander).

Nyílászerezés érzetét csak részben megidéző polisztirol díszítő elemek alkalmazása nem ajánlott!

A lábazat jellemzően kő vagy kővel burkolt, esetleg vakolt, amely világos vagy közepesen sötét szürke.

Ne alkalmazzunk lábazaton, homlokzaton csempe jellegű burkolatokat akkor se, ha azok természetes kő anyagúak, vagy követ imitálnak! Kerüljük a lapos hulladékközből csemperagasztóval felragasztott lábazat vagy nyílászkeretezés díszítéseket!

A tetőhéjalásra elsősorban a terrakotta vörös, sík, egyenesvágású égetett- vagy betoncserep, másodsorban a sík vagy közel sík felületű szürke, barna, rozsdabarna színű agyag-, betoncserep, azbesztmentes síkpala vagy állókorcos fémlemezfedés ajánlott. Elfogadható az előzőekben felsorolt egyszínű, nem sík felületű cserép fedés használata. Nem ajánlott, de szüksége esetében alkalmazása eltűrt az előzőekben felsorolt színű, matt felületű, csillogás mentes cserepes lemez és bitumenes zszindely fedésnek. A műanyag hullámlemez, alumínium trapézlemez, bitumenes hullámpala, bitumenes szigetelő lemez vagy kirívó színű cserép fedés alkalmazása a fő és melléképületeken nem megengedett.

Homlokzatképzés:

Az utcai homlokzaton ne legyen erkély, loggia, garázkapu!

Új lakóház építése esetén eltérhetünk a hagyományos nyílászáró méretektől, de törekedjünk az áttört és tömör homlokzatfelületek egyensúlyára. Az utca irányába kerüljük a túl nagy üvegfelületeket!

Új épület építése esetén közvetlenül az utca irányába garázkapuvall fordulni nem javasolt, helyette célszerűbb a garázst oldal irányból feltárni. Amennyiben a garázkapu az utca irányába van elhelyezve, úgy a tömegképzést oly módon kell megvalósítani, hogy a fő hangsúlyt ne a garázkapu kapja.

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, MELLÉKÉPÜLETEK

Telkünk, kertünk elengedhetetlen kiegészítői a gazdasági, tárolási funkciókat tartalmazó melléképületek, és egyéb építmények.

Évszázadokon át zajló folyamatok eredményeként jött létre a vidéki életmód feltételeihez illeszkedő keskeny, hosszú telekrendszer. A telek utca felőli végéhez közel (utcavonalasan, vagy előkertesen, ebben az esetben virágos kerttel) helyezkedett el a hosszú lakóház. A telek annak funkciójához igazodóan több részre oszlott. Az első rész a lakó udvar, ahol a lakóépület mellett a nyári konyha, a kút, esetleg egy kisebb műhely is megfér. A telek belseje felé haladva, következett a gazdasági udvar, ahol az alárendelt funkciójú épületek, mint az istálló, a lakóépület folytatásaként, ahhoz szervesen kapcsolódva jelentek meg. Ugyancsak a gazdasági udvar rész ad otthont az állattartás céljára szolgáló többi ólnak és a terménytárolónak. Számos esetben ezt a telekrészt keresztbefordított csűr zárta le és választotta el a hátsó, növénytermesztés céljára szolgáló területtől.

A hagyományos gyökerekkel rendelkező építési kultúrában mindvégig benne volt a folyamatos továbbépítés lehetősége. Az 1950-es éveket követő korok épületei a 60-as évek kocka, a 70-es évek nagytömb, a 90-es évek nagy tömegtagolású tornyos és napjaink amerikai, vagy mediterrán típusú házaival szemben befejezettek, lezártak és nem tűrik az addíciót. Ilyen esetben nagyobb gondot kell fordítani a bővítésre vagy a melléképület elhelyezésére. A kívánt jó minőségű épített környezet kialakítása megkívánja, hogy az alárendelt funkciókat tartalmazó épületek, építmények (gépkocsi tároló, műhely, filagória) megformálásánál is színvonalas építészeti eszköztárat alkalmazzunk. A melléképület eltérő anyaghasználat alkalmazásával könnyen megkülönböztethető a főépülettől. Inspirációért bátran tekintünk vissza elődeink építészeti kultúrájára, az épületek anyagára, színére, arányaira és ezek figyelembevételével formáljuk meg építményeinket. Telepítéskor ugyancsak emlékezzünk elődeink hagyományaira. Elengedhetetlen, hogy a telek összes építménye egy logikus rendszer részét képezze, ezért a melléképületet a nyárikonyha helyére vagy az épület mögé helyezzük el. Figyeljünk arra, hogy a gépkocsi tárolót vagy más melléképületet közvetlen utcafrontra ne telepítsünk és soha se jelenjenek meg domináns elemként.

RÉSZLETEK

„god is in the details“

A híres német építész Ludwig Mies van der Rohe által gyakran idézett közmondás magyarul annyit tesz: „A Jóisten a részletekben rejlik“.

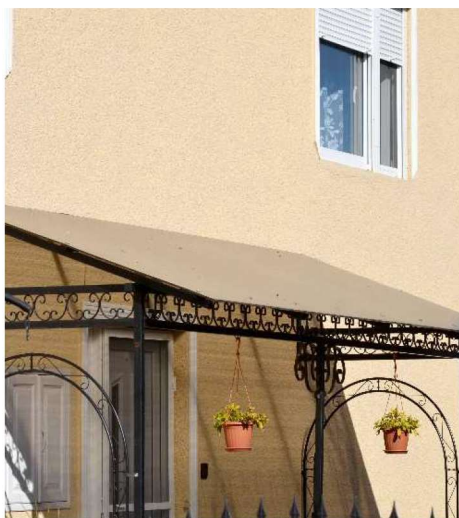
És valóban, ebben a pár szóból álló rövidke közmondásban rejlik örökérvényű igazság az életünk minden részére vonatkoztatható. Az (egész) épületünk megannyi apró részlet sokaságából formálódik és ölt testet. A részletek sok összefüggésre fényt derítenek. A részletek sűrített információtartalommal bíró elemek.

Szerencsések azok, akik genetikailag hordozzák magukban a tudását, hogy azonnal lássák a mögöttes tartalmakat. A hétköznapi embereknek időre van szükségük arra, hogy megfigyelve megértsék környezetüket. Ebben a felgyorsult, rohanó világban épp az idő, ami hiányzik és ez a részletek ellensége!

Ha nincs idő a részleteket megfigyelni, akkor nincs lehetőség megérteni és kibontani a bennük rejlő sűrített mondanivalót. Idő hiányában még ha igény lenne is rá, nem lehet kidolgozni (megtervezni - kivitelezni) a részleteket. A részletek kapcsán elsősorban azt javasoljuk, hogy mindenki szánjon rájuk elegendő időt.

A régi házak részleteit örömmel megfigyelni! Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet ilyen minőségben elkészítve díszítőelemként is működik, további, öncélú díszítés már nem kívánkozik az épületre. Házaink kiegészítői a házszámok, utcanév táblák, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől-egyig aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megformált részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé tesznek minket.

Akkor járunk jól, ha mindent igényességgel és odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki.

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

A ház körüli szabad terek, kertek, udvarok szerepe rendkívül jelentős a települések megjelenésének, arculatának formálásában. A kert teremti meg a kapcsolatot a lakóházak és a települési közterületek illetve a környező táj között. A kert, a zöld növényzet és a szabadtéri építmények, berendezések, burkolatok segítik az épületek környezetbe és tájba illesztését.

A megfelelően megválasztott növények harmonizálnak a tájegység növényvilágával, éppen ezért érdemes a kertek kialakítása során olyan növényfajtákat választani, melyek a tájegység éghajlati viszonyaihoz, az őshonos növényfajtákhoz illeszkednek, tehát honos fa és cserje fajtákat és azok dísznövény fajtaváltozatait telepíteni. A növények elhelyezésénél vegyük figyelembe az égtáji adottságokat, a fény és árnyék viszonyokat. Általánosságban elmondható, hogy a lombos fákat célszerű az épületek D-DK-i és a D-DNy-i oldalán elhelyezni, így a lombkorona a nyári napsütéstől árnyékolva segíti az épületek hűtését, hozzájárulva ezzel a gazdaságosabb energiafogyasztáshoz. Ezzel szemben télen a lombkorona lehullásával szabaddá teszi az épületet a téli napsugarak átmelegítő hatásának érvényesüléséhez. A házak északi oldalánál örökzöld, árnyéktűrő fajok telepítése javasolt, alacsonyabb és magasabb fajták együttes alkalmazásával, mely növényzet segítheti az épületek szélvédelmét. A jól megválasztott növényekkel az optikai hatást kedvezően befolyásolhatjuk, ha az épület méretét optikailag csökkenteni szeretnénk, érdemes nagyra növő terebélyes növényzetet választani, míg ha nagyobbak szeretnénk láttatni a házat, úgy alacsonyabb, kisebb növényfajtákat válasszunk. A kert kialakítása során ügyeljünk arra, hogy a meglévő fás növényzetet minél nagyobb arányban megőrizzük, és az új kertrészeket, új építményeket a meglévő adottságok figyelembe vételével alakítsuk ki. Célszerű ezt az elvet követni a tereprendezés során is ügyelve arra, hogy a ház körül kialakított terep illeszkedjen a környező táj domborzati viszonyaihoz. Bár látszólag rendezettnek tűnhet egy teljesen sík, frissen füvesített nyílt gyepfelület és néhány fiatal tujával határolt kert, azonban jellegtelen, táj- és életidegen megjelenést eredményez a településképben, mely rövid időn belül unalmassá, kihasználatlanná válik az azt használó lakók számára is. Különösen kerülendő az ilyen kialakítás a dombvidéki településeken. Számos egyéb haszna mellett a kert élvezeti és esztétikai értékét is növeli a változatos növényhasználat. Célszerű a gyepfelületek mellett a talajtakaró évelők és cserjék használata, hiszen hosszútávon kevésbé fenntartás igényes, esztétikus zöldfelületeket tudunk kialakítani.

A biodiverz kialakítású kert tájbailló, élővilág szempontjából is kedvező (pl. pillangó kert). Választhatunk a látványosan virágzó, illetve a levelük formájával és színével díszítő növények közt. Gyepszegély illetve mulcsterítés alkalmazásával még esztétikusabb és könnyebben fenntartható kertet tudunk kialakítani.

16.

17.

18. – 22.

A ház körüli kertekben célszerű az alacsonyabb, illetve középmagas méretű virágzó díszfák, gyümölcsfák ültetése. Érdekes az épületek közvetlen közelében dekoratívabb, intenzívebb kertrészt kialakítani, míg az épülettől távolodva egyre természetközelibb növényzettel kapcsolódni a környező tájhoz. A magyarországi éghajlathoz igazodó fajok megválasztásával könnyedén kialakítható a négy évszakos kert, mely az időjárásnak megfelelően változik és az év minden időszakában esztétikus megjelenést nyújt. (Tavasszal és nyáron a virágzó cserjék, évelők, egynyáriak, hagymás növények stb. változatos képet adnak a kertnek, de ősszel és télen is igazán esztétikus egy színes levelű díszfa, esetleg díszfű félek, lombhullató fák ágrendszerre, esetleg lomblevelű örökzöldek kombinációja.)

23.

24.

Előkert

Az utcafront felé eső előkertek kialakítása során elsősorban annak díszítő funkciója kerül előtérbe. Fontos figyelembe venni, hogy a növényzet az épülettel harmóniában legyen, igazodva a nyílászáróinak elhelyezkedéséhez, a homlokzat kialakításához. Az esetek többségében kedvező, ha az épületek sarokpontjaihoz, burkolt járőfelületek elágazásaihoz, gyalogos kapubejáró vagy épület bejárat mellé ültetünk kisebb, esetleg közepes méretű díszfát.

25.

26.

27.

28.

Oldalkert

Az oldalkertek mérete, elhelyezkedése és ezáltal szerepe erősen eltérő a különböző telkeken. A keskeny, árnyékos, az épület fala és a kerítés közt elhelyezkedő oldalkertekben örökzöld talajtakaró és oszlopos, akár tűlevelű cserje ültetése célszerű. Azokban az oldalkertekben, melyek az utcafronttól még látszanak, illetve melyekre kilátás nyílik a lakótérből, esetleg az épületnek kijárata van célszerű az esztétikai funkció elsődleges szerepét megőrizni, használati funkciók vegyítésével.

Hátsó kert

A hátsó kert az esetek többségében intimebb, közterület felől kevésbé látható, nagyobb méretű kertrész, ahol kialakítható nagyobb méretű egybefüggő gyepterület, játéktér, pihenőkert, de akár kerti tároló, haszonkert, gyümölcsös, konyhakert is. Itt célszerű a magasabb fák ültetése, napos és árnyékos területek kialakítása.

29.

30.

31.

Kerti építmények

A kerti építmények anyaghasználatával igazodjunk az épületek anyaghasználatához, azt kombináljuk kültéri használatra alkalmas, kezelt fa építőanyaggal, mely természetes hatást biztosít, egyfajta átmenet, kapcsolat az épített és a természeti környezet között. Elsősorban faanyagú pergolák, lugasok, terasztetők, játszóeszközök, növénytartó dézsák, fatároló, kukatároló építése javasolt, mely kombinálható egyéb építőanyagokkal is.

32.

33.

34.

Kerti burkolatok

A kerti burkolatok kiválasztásánál szintén igazodjunk az épület anyaghasználatához, homlokzati kialakításához. Elsősorban vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk kertünkben, ami lehet szórt burkolat, tipegő kő, faröng burkolat, gyeprács, gyephézagos térkő, szárazon rakott térkő, vagy faburkolat is.

35.

36.

37.

38.

39.

Kerti tavak, medencék

Településünkön nem jellemző a kerti tavak megléte, de amennyiben valaki mégis szeretne kialakítani, úgy az alábbiakat vegye figyelembe: a kerti tavakat a kertek legmélyebb pontjában célszerű elhelyezni, a part környezetét vízpartimitátor növényekkel, évelőkkel beültetni, a mesterséges kialakítás nyomait elrejtetni. Fólia tavaknál a tőszegély és a fólia kilátszó részeinek elrejtése kulékavics ágyásba ültetett vízparti dísznövényekkel. A medencék jóval mesterségesebb hatást keltenek egy kertben, azonban azok környezetét szintén célszerű természetközelivé tenni, körülötte vörösfenyő vagy trópusi faburkolat kialakításával.

40.

41.

NAGYVISNYÓI PÉLDÁK

UTCÁK

A település megjelenését, képét nagymértékben befolyásolja utcáinak összképe. Különösen fontos a településen átmenő fő útvonal arculata, hiszen az átközlekedő utazók az elsődleges benyomást ennek az útvonalnak a látványa alapján szerzik a településről.

Az utcakép esztétikus megjelenésének egyik fő feltétele a rendezettségben rejlik, az éles kontúrok és határvonalak nagyban hozzájárulnak a harmonikus, egységes, rendezett utcakép kialakításához. Ennek megfelelően a különböző felületeket célszerű éles, határozott vonalakkal elhatárolni, így a szokványos zúzalékos útpadka és aszfalttalálkozás helyett szegélykövezés, esetleg térkő padkasáv, az úttest menti járdák eltérő burkolat típusal történő kialakítása javasolt.

Az úttest és a kerítéssel zárt magánkertek közt található zöldfelület rendezettsége szintén fontos, itt is esztétikusabb látványt nyújt a különböző borítású felszínek éles kontúrral történő elhatárolása, tehát célszerű a gyepszegély használata. Közvetlenül az út mentén a megfelelő belátási viszonyok érdekében célszerű alacsony növényeket ültetni, tehát vagy gyepterületet, vagy valamilyen talajtakaró cserjét, félcserjét. Amennyiben kellő méretű felület áll rendelkezésre, célszerű az út mentén parkoló helyek kialakítása úgy, hogy a parkoló menti zöldfelületek védettek legyenek a gépjárműforgalomtól, a gyepterületre az autók ne tudjanak ráhajtani, például kiemelt szegély alkalmazásával. Amennyiben a hely mérete engedi, célszerű az úttesttől távolabb magasabb díszcserjék ültetése, mely esztétikai értéke mellett segíti a gépjárműforgalomból adódó zaj- és porszűrést. Amennyiben kertünk előtt egyedi kialakítású utcakertet szeretnénk kialakítani, figyeljünk arra, hogy illeszkedjen az utcaképbe, a szomszédos és a távolabbi zöldfelületekhez is.

Az útmenti fasorok rengeteget emelnek egy-egy utca esztétikai megjelenésén, kellemes hangulatán. A tekintetet vezető egységes fasorok egy utcán belül azonos fajtákból álljanak, melyek ne legyenek termésükkel szemtelőek, vagy törékenyek. Ügyeljünk arra, hogy a közművezetésektől és a burkolt felületektől megfelelő távolságra ültessük a fákat, úgy hogy a gyökérzet ne tegyen kárt a burkolatban, és a fa is egészségesen tudjon fejlődni. Légvezetékek alá ne ültessünk magasra növekvő fákat.

Az utcakép rendezettségéhez nagyban hozzájárul, ha a kusza légvezetékeket földkábelre cseréljük, ennek első lépéseként az ingatlanokra történő bekötések már földalatti kábelezéssel történjenek akkor is, ha az utcában légvezetékek vannak. Az esztétikus villanyoszlopok, kandeláberek, a meleg fényű világítás alkalmazása szintén hangulatosabbá teheti utcáinkat.

Az utak mentén elhelyezett berendezések, például információs táblák, hulladékgyűjtők, utcabútorok megjelenésükben illeszkedjenek egymáshoz, a település általános arculatához. A buszmegálló kialakítás szintén illeszkedjen az utcaképbe, az egyéb környezetarchitektúra elemekhez és növényekhez. A nem használt, esetleg romos megjelenésű közterületi elemeket javasolt elbontani, helyüket rendezni.

Vízvezetés, amennyiben megoldható növényzettel borított nyílt árokban történjen, mely lehetővé teszi a csapadékvíz talajba szivárgását. Kialakíthatók akár úgynevezett „sud”-ok is, melyek olyan virágzó évelőkkel beültette árkok, melyek jól viselik az időszakos vízborítást. Annak érdekében, hogy az utcákra minél kevesebb csapadékvíz folyjon, fontos, hogy lehullott csapadékot az egyes telkeken belül megtartva, helybe szikkasszuk el.

TEREK, KÖZTERÜLETEK

A burkolt közterek, esetleg egy-egy műalkotás körüli burkolt kis terek, és egyéb gyalogos terek esetében is fontos, hogy a burkolat illeszkedjen a környező településképbe. A hagyományos szürke térburkolat mellett bátran alkalmazzunk antracit színt, vagy esetleg melegebb színárnyalatokat, például homokszínt, mellyel kellemesebb, melegebb hangulatú tereket teremthetünk. Kerüljük az egybefüggő nagy burkolt felületeket, fákkal, cserjefoltokkal, virágágyásokkal, esetleg gyepfelületekkel tegyük változatosabb és kellemesebb mikroklimájúvá a területet. Növényzet telepítése során kerülni kell a kivadulásra hajlamos, inváziósan viselkedő növényfajokat. Ültetésre őshonos fajok ajánlottak, melyek megfelelő kiválasztásában a Nemzeti Park Igazgatóságának illetékes szakemberei készséggel állnak rendelkezésre. Az ültetésre javasolt növényfajok listáját a 95. oldalon lévő táblázat, a nem javasolt növényfajok listáját a 96. oldal tartalmazza. A terekre kihelyezett környezet architektúra elemek, berendezések illeszkedjenek egymáshoz és a település többi részén található utcabútorokhoz. A pihenő padokat árnyékos, félárnyékos helyre tegyük, a legkellemesebb a laza (áttört fényhatást eredményező) lombkoronájú fák alatt pihenni, de alkalmazhatunk stabil szerkezettel megépített köztéri árnyékolókat is, például virágos növényvel befuttatott pergolát.

Az egyik leginkább használt közösségi zöldfelületnek a játszótérek minősülnek. Fontos, hogy a lakóterületektől gyalogosan megközelíthető távolságban legyen olyan - mind anyaghasználatában, mind formavilágában - minőségi játszótér, ahol nemcsak a gyermekek, de a rájuk felügyelő szülők, nagyszülők is kellemes pihenő környezetben lehetnek. A játszótérek esetében is ügyeljünk a napos és árnyékos területek létrehozására, itt is alkalmazhatunk magas esztétikai értékű virágzó díszfákat, cserjéket is. Az ütécscillapító burkolatokat változatosan alakítsuk ki, használjunk kreatív, esetleg színes megoldásokat, de kerüljük a természetellenesen mű hatású játszótérek kialakítását. Esztétikus, és kreatív játszótérek alakíthatók ki színes öntött gumi burkolattal, de ne alkalmazzunk a játszótér teljes felületén gumiburkolatot, vagy műfüvet. Alakítsunk ki szabad természetes gyepfelületet is a játéktérnek, elsősorban fák ültetésével oldjuk meg az árnyékolást, és bátran alkalmazzunk virágzó díszcserjéket is, azonban ügyeljünk arra, hogy semmi esetre se ültessünk mérgező növényeket játszótérre és annak közelébe. A vonatkozó szabványoknak megfelelően kialakított játszóeszközöket telepítsünk. Célszerű elhelyezni olyan térelemeket, melyek ugyan nem játszóeszközök, de természetközelibbé, kreatívabbá tehetik a gyermekek játszótérét, például terepdomb kialakításával.

FÉNYEK, VILÁGÍTÁS

Sötétedés után kigyúlnak a település fényei, az utaknak, az üzleteknek, és még a lakóházaknak is elengedhetetlen kellékei a fényforrások. Különösen a téli ünnepi időszakban jellemző, hogy a település fényárban úszik, de a mindennapokban is egyre népszerűbbé válik, hogy különböző típusú fényforrások alkalmazásával egyedi éjszakai homlokzatot varázsolunk épületünknek. Kétségtelen tény, hogy rendkívül kedvező településképi hatásokat tudunk elérni ezen eszközök alkalmazása révén, azonban e fénylő szépségnek nagy ára van! A fényszennyezés (mert tudományosan ezt így nevezik) elnyomja az oly gyönyörűen tündöklő csillagok fényét, és ezzel épp az egyedi településképp szenved csorbát.

A fényszennyezés elkerülése érdekében a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága részéről tett, és az alábbiakban bemutatásra kerülő ajánlásokat javasolt megfogadni.

- El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás szín hőmérsékletére.
- A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.
- Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a 0,3 cd/m² fénysűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.
- Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

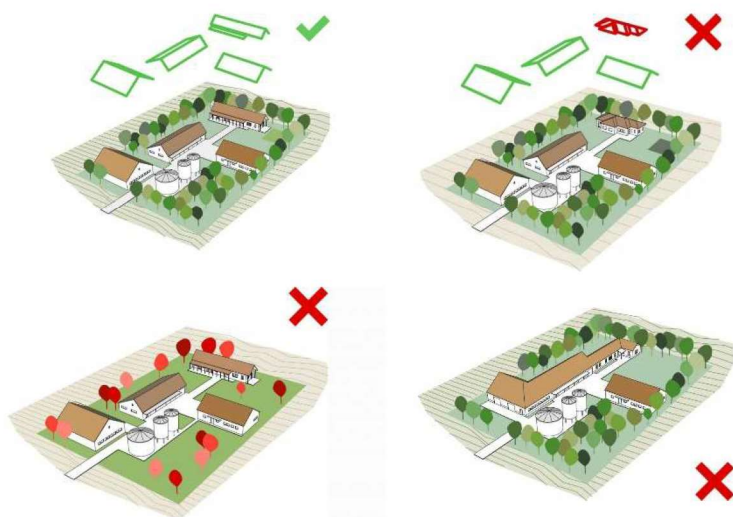
42.

43.

AJÁNLÁSOK KÜLTERÜLETI ÁLTALÁNOS ÉS VÉDETT TERÜLETEKRE

A védett vagy védelemre tervezett területeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása. A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott.

A település külterületen nem jellemző az épületek elhelyezése, ilyen módon ez a jövőben sem ajánlott, de amennyiben mégis külterületi építkezés valósulna meg, úgy a belterületre vonatkozó ajánlásokat az alábbi eltérésekkel szükséges figyelembe venni:

A külterületi beépítések általában adott területen több funkciójú épületek csoportjában ölt testet, ilyen módon az összes épület azonos rendezővel mentén szükséges kialakítani. A lakó funkciójú épületet önállóan szükséges megfogalmazni.

Külterületen az épületek telepítése szabadon álló. A tájképbe kizárólag az egyszerű tömegképzésű, nyeregvetős épületek illeszkednek.

Mezőgazdasági funkciójú épületek esetén a 20-40° közötti tetőhajlás megengedett. Az épületeket egyszintesként kell kialakítani.

A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, ezért az élénk színek alkalmazása, a hagyományostól eltérő színű tetőfedő anyagok használata tilos!

Csarnok épületek esetében a trapézlemez fedés megengedett, de kizárólag nem tükröződő, matt felülettel és visszafogott színben (pl zöld).

A külterületi gazdasági területeket takaró fásítással kell körbevenni, a megközelítést biztosító bekötő út mellett kísérő fasor telepítése szükséges. Telepítésre kizárólag őshonos és közvetlen környezetben fellelhető fajok alkalmazhatók.

A külterületi útmenti, vagy mezővédő fasorok folyamatos pótolásával (újra telepítésével) szükséges az állományt megújítani.

JÓ PÉLDÁK MÁSHONNAN

Az alábbi képeken szereplő épületeket inspirációs céllal az ország más településeiről származó jó példaként mutatjuk be, ahol az áttört és tömör felületek aránya, a visszafogott, de mégis részletgazdag homlokzatképzés és a rendkívül igényes anyaghasználat mind követendő példák. Jó építész közreműködésével hasonlóan igényes és a helyi egyedi viszonyokhoz illeszkedő épületekkel gazdagodhat a település épített környezete.

Az eredeti vakolatdíszekből ihletet merítő hőszigetelt homlokzat korszerű, mégis magán hordozza az építés korának gondolkozásmódját, ízlésvilágát. Láthatjuk, hogy a visszafogott színezés néhány harsány vakolatcsíkkal is harmonikus marad, az ehhez illő csatornák és lefolyócsövek pedig erősítik az összhatást.

Klasszikus kockaház igényes felújítása

44.

Népi lakóépület bővítése tornáccal és verandával.

45.

46.

47.

48.

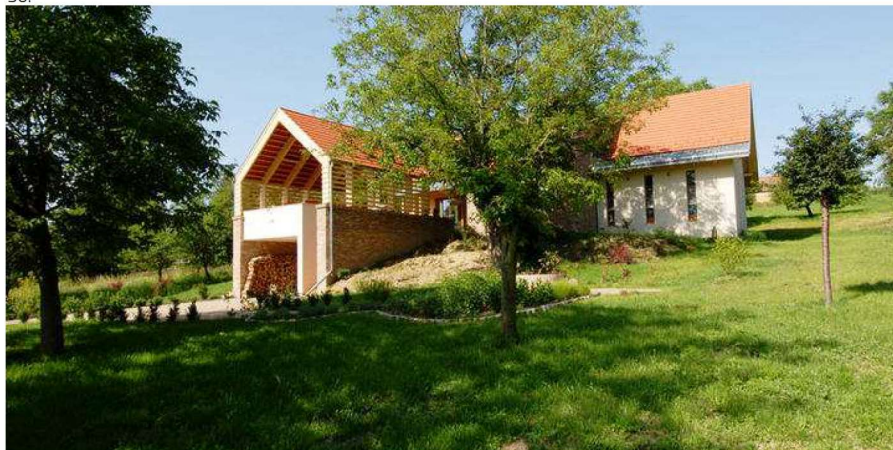
49.

50.

51.

52.

53.

55.

54.

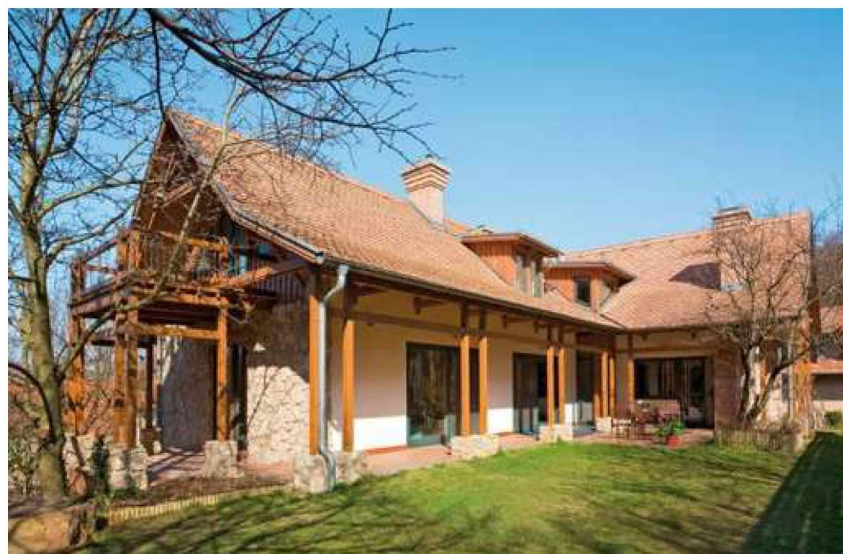
56.

57.

58.

60.

59.

61.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, FELIRATOK

62.

A településkép formálása nem merül ki az épületek vagy a növényzet megfelelő kialakításában. A kedvező utcakép eléréséhez nagy hangsúlyt kell fektetni a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek és egyéb információs felületek formálására. Üzletünk vagy szolgáltatásunk népszerűsítésére kiváló lehetőséget nyújt az épület jellemzőihez illeszkedő formában megfogalmazott cégér, cégtábla. Üzletfelirat esetén a térbeli betűk plasztikussága önmagában is figyelemfelkeltő, ezért nincs szüksége (egyéb erőteljes elem alkalmazására).

Reklámozás céljára kizárólag az önkormányzat által rendeletben meghatározott utcabútorok használhatók fel.

Cégérek, üzletfeliratok és reklámhordozók kialakítása során fontos, hogy anyagában, színében, tagolásában illeszkedjenek az épülethez. A finoman megvilágított felület kedvező, de a világító, villózó fények zavaró hatásúak, ezért kerülni kell azokat.

64.

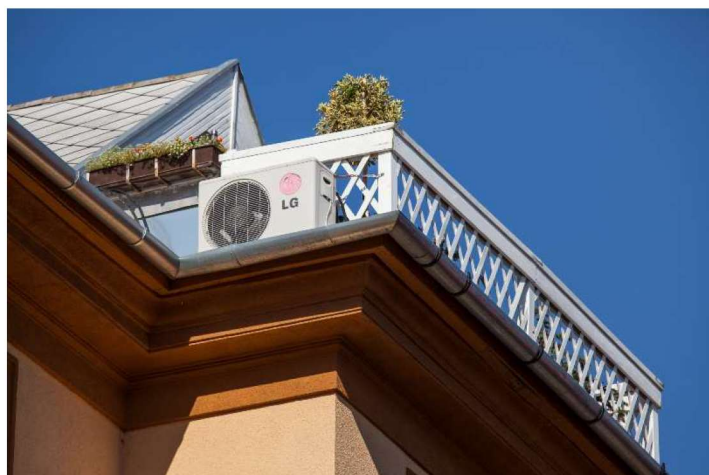

63.

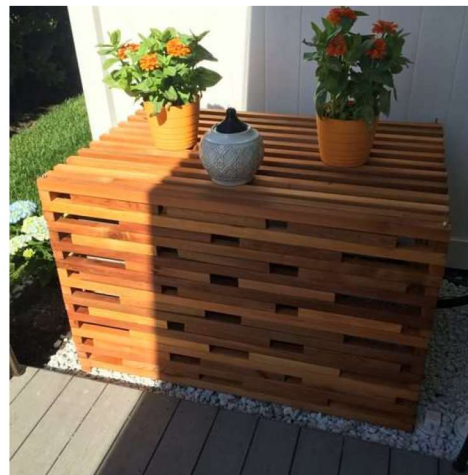
EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Napjainkban növekszik az igény a kellemesebb hőmérsékletű házbelső megteremtése iránt. Ennek egyik lehetséges eszköze a kültéri klíma berendezés elhelyezése. Az eszköz kiépítése során legyünk figyelemmel arra, hogy a kültéri egység utcai és szomszéd oldali homlokzatra nem kerülhet. A legideálisabb, ha a hátsókert irányába tarkartan helyezzük el. A földre telepített kültéri klíma egységet könnyűszerrel el lehet takarni, ilyen módon esztétikusan illeszkedik a környezetbe. A kültéri egység erkélyen, loggián esetleg az előtető alatt elhelyezve kevésbé észrevehető.

Energiatudatos életmódunk egyik segédeszköze lehet a napelem, napkollektor. Elhelyezése során az energiatermelés szempontjából ideális tetősík kiválasztásánál mérlegelni kell annak utcafépi hatásait is. Utcafronti síkra napelemt, napkollektort ne helyezzünk el. A napelemek kiosztását szimmetrikusan, egységesen végezzük.

65.

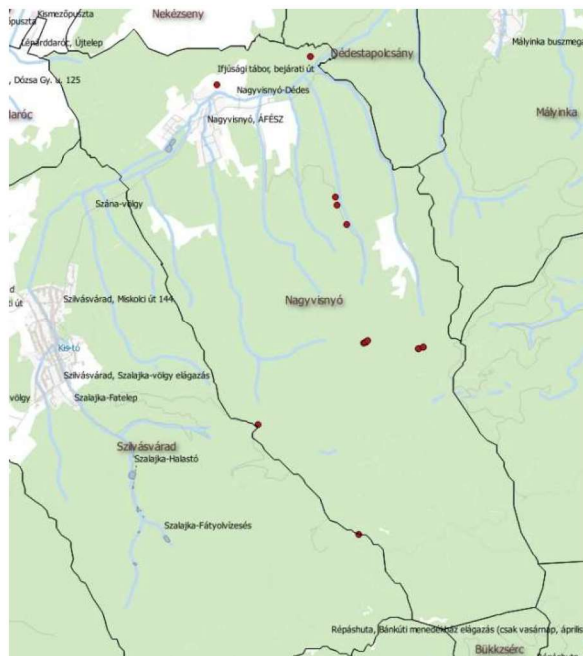
66.

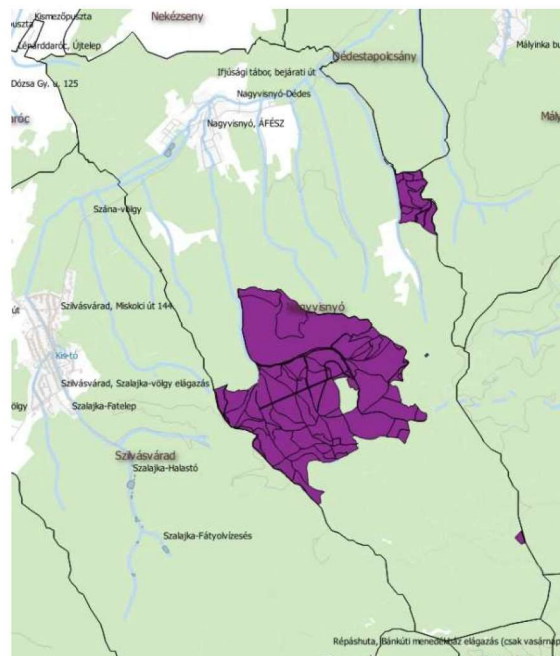
67.

MELLÉKLETEK

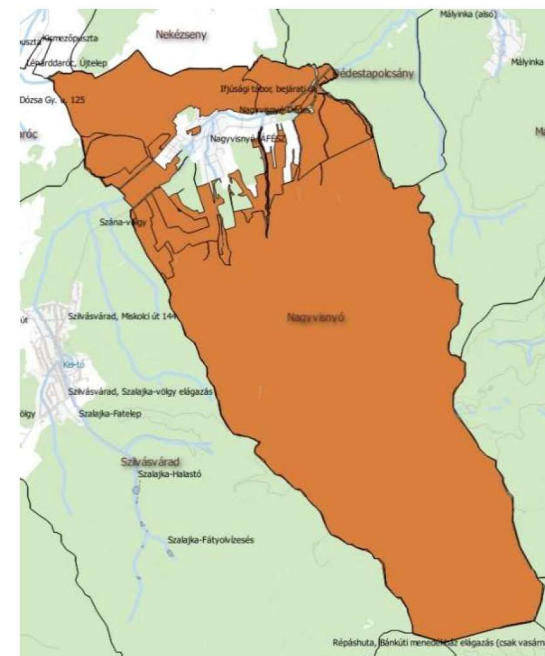
TERMÉSZETI TERÜLETEK, VÉDETT TERÜLETEK

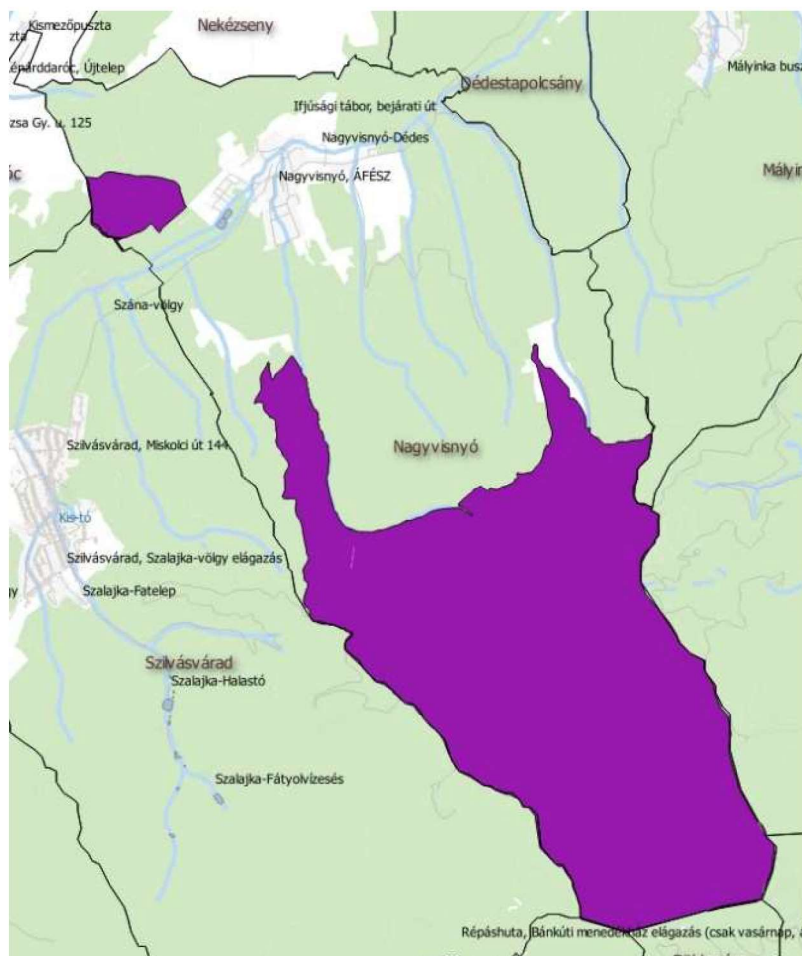
Földtani alapszelvény

Fokozottan védett terület – lila
Földtani alapszelvény tervezési terület - kék

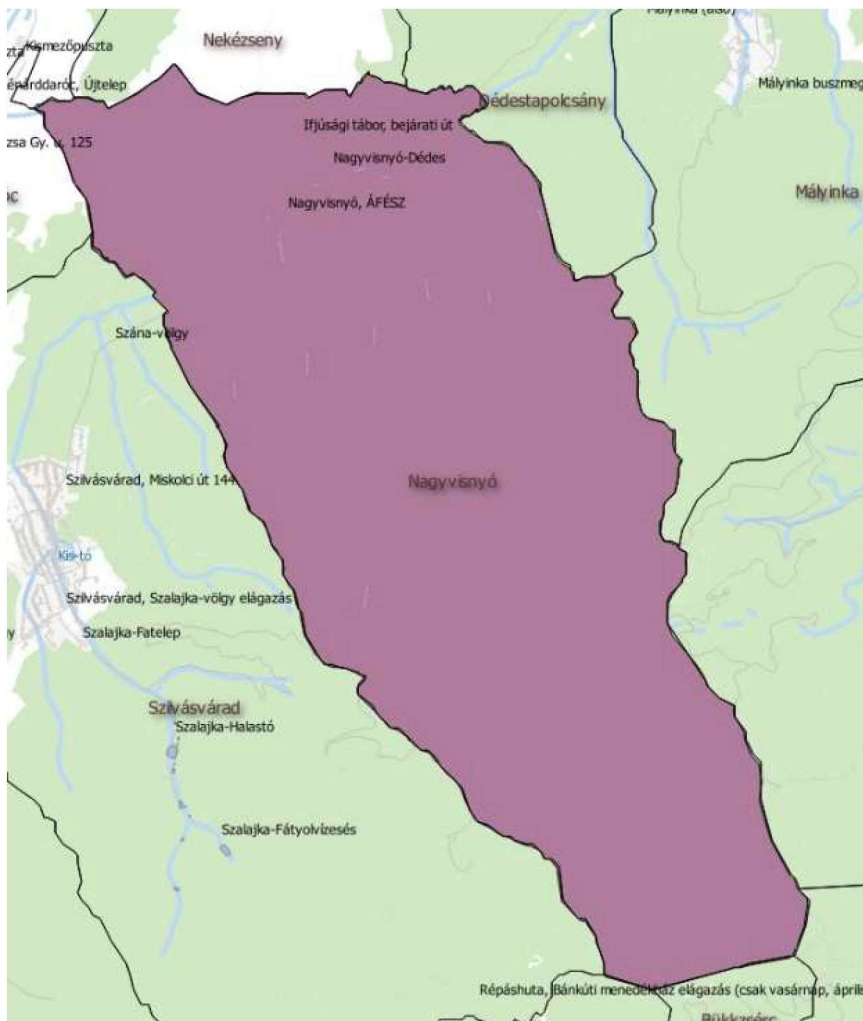
Országos ökológiai hálózat

Natura_2000_KJTJ (kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület)

Natura_2000_KMT (különleges madárvédelmi terület)

Tájképvédelmi övezet

Védett terület

EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

Elle	Név	koordináta	koordináta	Település	lap alapján	Főbb jellemzők	
Sorszám							
1	Szodonka-kút	750567	312520	Nagyvisnyó	029	Gémeskút, melyet az állatok itatására használtak. Az itatóhely nagysága kb 250 m ² , ma már vízenyős terület. A kút képzése betongyűrűből megoldott, a kútba törmelék és szemét van bedobálva.	1
2	Szodonka-forrás	750550	312535	Nagyvisnyó	029	A gémeskút alatt kb. 10 m-re van egy kiépített forrás, amit ma is használnak. A forrás vízhozama kb. 3-4 liter/perc, csapadékos időszak után szinte egy kisebb patak tör elő a földből.	1
3	Kilátópont	752041	312755	Nagyvisnyó	055a	A pontból 360°-os kilátás nyílik a környékre, a pont környezetet kaszáló és szántó. A kilátás csodálatos a falura valamint a Dédesi vár - Kisvár - Bálvány - a Bükk ÉNY-i részére - Szilvásvár (Kilátó) - Békő - Heves-Borsodi Domság (Bükkmogyorósd, Csermely környéke) - Nekézseny - Upponyi Hegység vonalán. A kilátó	05
4	Cigány-forrás	752307	312102	Nagyvisnyó	630/1	A sziklából előtörő vizet természetből kirakott forrásfoglalás védi, megközelíthetősége jó - keskeny gyalogút vezet oda. A forrás vízhozama 3-4 liter/perc, vize elég kemény lehet, mert a forrásvíz vékony vízkövet vont a talajon lévő kövekre. A forrás közvetlenül a sziklából fakad, de a természetfoglalásnak köszönhetően	05
5	Felhagyott kőfejtő	752558	312235	Nagyvisnyó	059/10	Felhagyott mészkőbánya; kb. 1,5 ha-os területen. A bányafal átlagos magassága 6-8 m, benne fürdőkagytós, Perm kori, kékesszürkés színű tömött mészkő található átszőve fehér, fehéressárga színű kalcit erekkel. A kőzet általában vékony pados megjelenésű. A bánya területe viszonylag rendezett és tiszta, de a	1
6	Pincesor	751871	311757	Nagyvisnyó	046/3-51	Egymás felett elhelyezkedő pincesor; az alsó pincesor kb. 150 m, a felső kb. 100 m hosszú. A pincék közvetlenül a Szedresre vivő földút mellett fekszenek. A pincék viszonylag új építésűek, szinte mindegyik természetkővel van kirakva, illetve a borházak is természetkőből készültek. A pincék előtt szalonnasütő helyek van	1
7	Régi parasztház	752369	311582	Nagyvisnyó	499	Eredeti állapotban helyrehozott, kb. 4x10-11 m alapterületű tornácos parasztház. Sajnos nem bükki paláival, hanem cseréppel fedett. A bejáró berendezés nagyjából korhű. Az udvar rendezett, területe kb. 250 m ² . A patak felé kert és gyümölcsös található.	05
8	Régi parasztház	752361	311570	Nagyvisnyó	499	Eredeti állapotban helyrehozott, kb. 4x10-11 m alapterületű tornácos parasztház. Sajnos nem bükki paláival, hanem cseréppel fedett. A bejáró berendezés nagyjából korhű. Az udvar rendezett, területe kb. 250 m ² . A patak felé kert és gyümölcsös található.	05
9	Régi parasztház	752346	311558	Nagyvisnyó	503/4	Felújított kötőmákos parasztház, közös udvarban. A ház területe kb. 40-50 m ² . Kertje elég kicsi, kb. 100 m ² , ami főleg gyümölcsfákból áll. Szintén kívüli-beüli felújított állapotú.	05
10	Régi parasztház	752331	311550	Nagyvisnyó	503	Tornácos, nagyon szép, még jó állapotban lévő fafaragásokkal díszített parasztház; a ház nagysága kb. 50 m ² istállóval együtt. A kert viszonylag nagy, kb. 400 m ² , főleg gyümölcsös. Az istálló is jó állapotban van, a ház folytatásaként a házhoz építették.	1
11	I. Világháborús Emlék	752406	311602	Nagyvisnyó	697/1	Kő emlékmű tetején egy magyar sisakkal, beépített márványlappal, amelybe az I. Világháborúban elesett katonák neveit vésték. Magassága 2 m.	05
12	II. Világháborús Emlék	752491	311605	Nagyvisnyó	302	Kő emlékmű beépített márványlappal, amelybe a II. világháborúban elesett katonák neveit vésték. 2 m magas.	05
13	Fa feszület és kápolna	752628	311657	Nagyvisnyó	664/2	Régi parasztház, amely római katolikus kápolnáként funkcionál; kertjében található a feszület.	05
14	Gizsi víztározó	751744	309871	Nagyvisnyó	0157d	Vizes élőhelynek készült. Területe kb. 1 ha, nyílt vízükör 250-360 m ² .	1
15	Református templom	752413	311642	Nagyvisnyó	697/1	Feltehetően a XIV. sz.-ban épült templom, 1605-ben református, 1732-ben katolikus formára épített kőtemplomként úják le. A templom fakazettás mennyezetén egy vár festménye látszik - esetlegesen a Dédesi-vár.	05
16	Tájház	752529	311608	Nagyvisnyó	166f3	Hosszú tornácos parasztház hasábos pillérekkel, feltehetően az 1910-es évekből, felújítva.	05
17	Mihailovits kőfejtő	752724	312119	Nagyvisnyó	063b	Az itt található üledékes rétegsor felső-karbon kori kőületes barna palát, felső-perm kori fekete kőületes (Trilobita- és porgekarú-maradványok) mészkövet, és kőületesküllő palaösszetlet tartalmaz. A perm-kori üledékreteg vélt vastagsága 4-500 m.	1
18	Vitározó	751880	310980	Nagyvisnyó	011/2c	Tározótó és halastó funkcióját betöltő, két, egymással összeköttetésben álló, összesen mintegy 500 m ² felületű.	1

Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzéke

1.1 Lombos fajok

tudományos (latin) elnevezés	magyar elnevezés
<i>Acer campestre</i>	mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	korai juhar
<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar, jávorfa
<i>Acer tataricum</i>	tatár juhar, feketegyűrű juhar
<i>Alnus glutinosa</i> (allergén)	enyves éger, mézgas éger, berekfa
<i>Alnus incana</i>	hamvas éger
<i>Betula pendula</i> (allergén)	közönséges nyír, bibircses nyír
<i>Betula pubescens</i>	szőrös nyír, pelyhes nyír
<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán
<i>Cerasus avium</i> (<i>Prunus avium</i>)	vadcseresznye, mádarcseresznye
<i>Cerasus mahaleb</i> (<i>Prunus mahaleb</i>)	sarjmeggy, török meggy
<i>Fagus sylvatica</i>	közönséges bükk
<i>Fraxinus angustifolia</i> ssp. <i>pannonica</i>	magyar kőris
<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kőris
<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris, mannakőris
<i>Juglans regia</i>	közönséges dió
<i>Malus sylvestris</i>	vadalma
<i>Padus avium</i>	zelnicemeggy, májusfa
<i>Populus alba</i> *	fehér nyár, ezüst nyár
<i>Populus canescens</i> *	szürke nyár
<i>Populus nigra</i> *	fekete nyár, topolyafa, csomoros nyár
<i>Populus tremula</i>	rezgő nyár
<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte, vackor
<i>Quercus cerris</i>	csertőlgy, cserfa
<i>Quercus petraea</i> (<i>Q. sessiliflora</i>)	kocsánytalan tölgy
<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy
<i>Quercus robur</i> (<i>Q. pedunculata</i>)	kocsányos tölgy, mocsártölgy
<i>Salix alba</i> (allergén)	fehér fűz, ezüst fűz
<i>Salix fragilis</i>	törékeny fűz, csöregé fűz
<i>Sorbus aria</i>	lisztes berkenye
<i>Sorbus aucuparia</i>	madárberkenye
<i>Sorbus domestica</i>	házi berkenye, fojtóska
<i>Sorbus torminalis</i>	barkóca berkenye, barkócafa
<i>Tilia cordata</i> (<i>T. parviflora</i>)	kislevelű hárs
<i>Tilia platyphyllos</i> (<i>T. grandifolia</i>)	nagylevelű hárs
<i>Ulmus glabra</i> (<i>U. montana</i> , <i>U. scabra</i>)	hegyi szil
<i>Ulmus laevis</i>	vénic szil, lobogós szil, vénicfa
<i>Ulmus minor</i> (<i>Ulmus campestris</i>)	mezei szil, simalevelű mezei szil

1.2 Tülevelű fajok (fenyők)

tudományos (latin) név	magyar elnevezés
<i>Juniperus communis</i>	közönséges boróka, gyalogfenyő

1.3 Lombos cserjék

tudományos (latin) név	magyar elnevezés
<i>Colutea arborescens</i>	pukkanó dudafürt
<i>Cornus mas</i>	húsos som
<i>Cornus sanguinea</i>	veresgyűrű som
<i>Crataegus laevigata</i> (<i>C. oxyacantha</i>)	kétfibés galagonya
<i>Crataegus monogyna</i>	egyfibés galagonya
<i>Euonymus europaeus</i>	csíkos kecskerágó
<i>Euonymus verrucosus</i>	bibircses kecskerágó
<i>Frangula alnus</i> (<i>Rhamnus frangula</i>)	kutyabenge
<i>Hippophae rhamnoides</i>	homoktövis
<i>Lonicera xylosteum</i>	ükörke lonc, ükörke
<i>Prunus spinosa</i>	kökény
<i>Rhamnus catharticus</i>	varjútövis (benge)
<i>Ribes uva-crispa</i>	-
<i>Rosa canina</i>	gyepűrózsa
<i>Salix caprea</i>	kecskefűz
<i>Salix cinerea</i>	rekettyefűz, hamvas fűz
<i>Salix purpurea</i>	csigolyafűz
<i>Salix viminalis</i>	kosárkötő fűz
<i>Sambucus nigra</i>	fekete bodza
<i>Sambucus racemosa</i> **	fürtös bodza
<i>Spirea salicifolia</i>	fűzlevelű gyöngyvesző
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa
<i>Viburnum lantana</i>	ostorménfa
<i>Viburnum opulus</i>	kányabangita

* nem „szószós”, him egyedek telepítése javasolt csak

** 500 m felett javasolható a telepítése

Allergén növényfajok telepítése kizárólag külterületen, belterületől és beépítésre szánt területtől nagy távolságra javasolható.

Telepítésre nem javasolt növényfajok jegyzéke

2.1 Idegenhonos inváziós növényfajok jegyzéke

Tudományos név	Magyar név
<i>Baccharis halimifolia</i>	Borfa, tengerparti seprúcserje
<i>Cabomba caroliniana</i>	Kaliforniai tündérhínár
<i>Eichhornia crassipes</i>	Vízjácint
<i>Heracleum persicum</i>	Perzsa medvetalp
<i>Heracleum sosnowskyi</i>	Sosnowsky-medvetalp
<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	Hévízi gázló
<i>Lagarosiphon major</i>	Fodros átokhínár
<i>Ludwigia grandiflora</i>	Nagyvirágú tóalma
<i>Ludwigia peploides</i>	Sárgavirágú tóalma
<i>Lysichiton americanus</i>	Sárga lápbuzogány
<i>Myriophyllum aquaticum</i>	Közönséges süllőhínár
<i>Parthenium hysterophorus</i>	Keserű hamisüröm
<i>Persicaria perfoliata</i>	Ördögfarok keserűfű
<i>Pueraria montana var. lobata</i>	Kudzu nyílgyökér
<i>Asclepias syriaca</i>	Közönséges selyemkóró
<i>Elodea nuttallii</i>	Vékonylevelű átokhínár
<i>Impatiens glandulifera</i>	Bíbor nebáncsvirág
<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	Felemáslevelű süllőhínár
<i>Heracleum mantegazzianum</i>	Kaukázusi medvetalp
<i>Gunnera tinctoria</i>	Óriásrebarbara
<i>Pennisetum setaceum</i>	Tollborzfü
<i>Alternanthera philoxeroides</i>	
<i>Microstegium vimineum</i>	

2.2 Natura 2000 gyepterületeken termőhely-idegen inváziós növényfajok jegyzéke

Tudományos név	Magyar név
<i>Robinia pseudo-acacia</i>	akác
<i>Fraxinus americana</i>	amerikai kőris
<i>Ailanthus altissima</i>	bálványfa
<i>Elaeagnus angustifolia</i>	keskenylevelű ezüstfa
<i>Pinus nigra</i>	fekete fenyő
<i>Pinus silvestris</i>	erdei fenyő
<i>Amorpha fruticosa</i>	gyalogakác
<i>Prunus serotina</i>	kései meggy
<i>Acer negundo</i>	zöld juhar
<i>Phytolacca americana</i>	alkörmös
<i>Fallopia spp.</i>	japánkeserűfű fajok
<i>Solidago canadensis</i>	kanadai aranyvessző
<i>Solidago gigantea</i>	magas aranyvessző
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	parlagfű
<i>Asclepias syriaca</i>	selyemkóró
<i>Echinocystis lobata</i>	süntök

Az internetről letöltött képek forrásai:

1. <http://www.nagyvisnyo.hu/latnivalok/>
2. <http://www.nagyvisnyo.hu/latnivalok/>
3. mapire.eu
4. mapire.eu
5. mapire.eu
6. mapire.eu
7. mapire.eu
8. Földmérési és Távérzékelési Intézet
9. peccistop.hu
10. <http://www.hajdupress.hu/cikk/urali-bagoly-erkezett-a-hortobagy-berettyohoz>
11. <http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-ficpar>
12. <http://eduardo-bird-watcher.blogspot.hu/2010/01/darazsolyv.html>
13. <http://volgyisandor.extra.hu/node/527>
14. <http://www.termeszettar.hu/anyagok/orni2/mft2.htm>
15. <https://www.google.hu/maps>
16. <http://www.virida.hu/oldalkert-csobogoval>
17. <http://www.esomester.hu/kertepites>
18. http://www.kolibrikerteszet.hu/sedbuza_deschampsia_caespitosa
19. <https://www.baizas.lv/plants/180>
20. <https://www.thompson-morgan.com/p/foxglove-pams-choice/4225TM>
21. <http://ogorodsadovod.com/entry/2004-ochitok-vidnyi-sorta-kharakteristiki-primenenii>
22. <https://www.bonvivantnursery.com/display.cgi?code=00F-0001>
23. <http://egyecseppkert.blogspot.hu/2011/02/japan-magnolia-magnolia-kobus.html>
24. <http://utakerthez.hu/blog/elokert-kialakitasanak-gyakori-hibai/>
25. <http://www.dream-yard.com/frontyard-landscaping.html>
26. <http://kertlap.hu/kertepites/>
27. http://industrial.blog.hu/2015/06/10/5_hiba_amit_elkovetunk_az_elokertben
28. <http://blog.lisacoxdesigns.co.uk/tag/garden-design-surrey/>
29. <https://hu.pinterest.com/explore/large-backyard/>
30. <https://hu.pinterest.com/pin/465067099012020445/>
31. <https://hu.pinterest.com/pin/205899014184490955/>
32. <http://www.otthonokesmegoldasok.hu/kert/kert-kert/ringasd-magad-alomba-a-kertben-meses-hintak-nem-csak-gyerekeknek/>
33. <http://www.otthonokesmegoldasok.hu/kert/alomkertben-jartunk-barackosbol-privat-paradicsom/>
34. <http://miskolcblog.blogspot.hu/2011/02/kukaketrecek>
35. <http://www.kertfenntartok.hu/kerti-burkolatok.html>
36. <http://openairkert.hu/burkolatok-a-kertben/>
37. <http://hu.pinterest.com/pin/73816881376381167/>
38. http://www.bigfoot.hu/egzota_parketta_ar.htm
39. http://www.muveszkert.hu/kertepitesi_tippek/bontott_tegla_alkalmazasa_a_kertben.html
40. <http://www.goodshomedesign.com/biotop-natural-pools/>
41. <http://www.xn--kertpts-eyac2b.hu/fak.html>
42. <http://www.anp.hu/hu/csillagosegbolt-park>
43. <https://www.homify.pl/katalogi-inspiracji/1548859/15-pomyslow-na-zewnetrzne-oswietlenie-domu-aby-wygladal-sensacyjnie>
44. Dobos Péter Imre tulajdona
45. http://divany.hu/lajfhekk/2015/10/05/szentendrei_haz_lett_az_ev_haza/
46. <http://www.szentendreihirek.hu/2015/10/szentendrei-csaladi-haz-kapta-az-ev-haza-dijat/>
47. <http://www.evhomlokzata.hu/>
48. Országépítő 2011/4. 36. oldal
49. Országépítő 2014/3. 46. oldal
50. <http://www.vinczeandaszlo.com/works.php?m1=1&m2=4&id=34>
51. <http://www.vinczeandaszlo.com/works.php?m1=1&m2=4&id=34>
52. http://hp-arch.hu/munkak/horvath_andras/tervezes?ID=25
53. <https://www.eptar.hu/hir/pecsi-haz-nyerte-iden-az-ev-haza-dijat>
54. <http://www.proidea.hu/termekalkalmazasok-5/tanyasi-haz-kortars-megjelenessel-13445.shtml>
55. Országépítő 2015/3 29. oldal
56. Országépítő 2016/2 65. oldal
57. Országépítő 2014/2 21. oldal
58. <https://www.booking.com/hotel/hu/rozmaring-venda-c-gha-z.hu.html>
59. <http://lakjunkjol.cafeblog.hu/2017/04/25/lakni-okosan-es-szepen-erdemes/>
60. <http://www.mds-epitesziroda.hu/tervezesi-munkaink/mamo.php>
61. <http://epiteszforum.hu/galeria/befejezodott-devecser-es-kolontar-uj-lakonegyedeinek-epitese/99573>
62. <https://geocaching.hu/caches.geo?id=4233>
63. http://www.grafikdekor.hu/index_en.html
64. <https://hu.pinterest.com/explore/restaurant-facade/?lp=true>
65. tak.lechnerkozpont.hu
66. <https://hu.pinterest.com/explore/ac-unit-cover/?lp=true>
67. <http://nemethelektro.hupont.hu/8/klima-szeres-kepekben-klima-arlistak>

IMPRESSZUM

NAGYVISNYÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Nagyvisnyó honlap címe: www.nagyvisnyo.hu
Nagyvisnyó e-mail címe: ph.nvisnyo@index.hu
Nagyvisnyó postai címe: 3349 Nagyvisnyó, Fő út 12.
Telefon: (06-36)- 351-174
Polgármester: Csógér Bálint
polgarmester e-mail címe: polgarmester@nagyvisnyo.hu
Főpítész: Gergely Péter
Főépítész e-mail címe: telepulesterv@gmail.com
Készítette: Gergely Péter okl. településmérnök,
Gergely-Stefán Krisztina építészmérnök
A kert, utca, terek, közterek fejezet
Major Helga okl. tájépítész mérnök, urbanisztikai szakmérnök
írásának felhasználásával készült.
Fotó: Gergely Péter, Gergely-Stefán Krisztina
Építészeti útmutató ábrái: LECHNER Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.
Betűtípus: Titillium-Light

A kézikönyvben felhasználásra kerültek a Magyarországhely minta arculati kézikönyv egyes szövegbetétei.

Nagyvisnyó, 2017. november

